

Vergaderjaar 2002–2003

23 490

Ontwerpbesluiten Unie-Verdrag

Nr. 276

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 28 mei 2003

In de vaste commissies voor Justitie¹ en voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties² bleek er bij enkele fracties behoefte te bestaan een aantal vragen ter beantwoording voor te leggen aan de minister van Justitie over de Ontwerp-overeenkomst betreffende uitlevering tussen de VS en de Europese Unie (23 490, nr. 267, agendapunt B11).

De vragen zijn met de door de bewindspersoon bij brief van 28 mei 2003 toegezonden antwoorden hieronder afgedrukt.

De voorzitter van de vaste commissie voor Justitie,
Van de Camp

De voorzitter van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
Noorman-Den Uyl

De griffier van de vaste commissie voor Justitie,
Pe

¹ Samenstelling:

Leden: Van de Camp (CDA), voorzitter, De Vries (PvdA), Van Heemst (PvdA), Dittrich (D66), Vos (GL), Cornielje (VVD), Rouvoet (CU), Adelmund (PvdA), De Wit (SP), Albayrak (PvdA), Eurlings (CDA), Örgü (VVD), Çörüz (CDA), Verbeet (PvdA), ondervoorzitter, Lazrak (SP), Wolfsen (PvdA), Tonkens (GL), De Vries (CDA), Van Haersma Buma (CDA), Eerdmans (LPF), Van Vroonhoven-Kok (CDA), Varela (LPF), Straub (PvdA), Griffith, MPA (VVD), Vacature (CDA), Vacature (VVD) en Vacature (VVD).

Plv. leden: Vacature (CDA), Dijsselbloem (PvdA), Timmer (PvdA), Van der Laan (D66), Halsema (GL), Vacature (VVD), Van der Staaij (SGP), Kalsbeek (PvdA), Van Velzen (SP), Tjong-A-Ten (PvdA), Ormel (CDA), Vacature (VVD), Jager (CDA), Van Heteren (PvdA), Vergeer-Mudde (SP), Arib (PvdA), Karimi (GL), Buijs (CDA), Sterk (CDA), Nawijn (LPF), Joldersma (CDA), Hermans (LPF), Van Dijken (PvdA), Hirsi Ali (VVD), De Pater-van der Meer (CDA), Blok (VVD) en Rijjstra (VVD).

² Samenstelling:

Leden: Van de Camp (CDA), Kalsbeek (PvdA), Van Heemst (PvdA), Noorman-den Uyl (PvdA), voorzitter, Rijjstra (VVD), Vos (GL), Cornielje (VVD), Adelmund (PvdA), De Wit (SP), Van Beek (VVD), ondervoorzitter, Van der Staaij (SGP), De Pater-van der Meer (CDA), Van As (LPF), Lazrak (SP), Wolfsen (PvdA), Tonkens (GL), Bruls (CDA), Spies (CDA), Eerdmans (LPF), Sterk (CDA), Haverkamp (CDA), Straub (PvdA), Boelhouwer (PvdA), Vacature (CDA), Vacature (CDA), Vacature (D66) en Vacature (VVD).

Plv. leden: Mosterd (CDA), De Vries (PvdA), Dijsselbloem (PvdA), Fierens (PvdA), Hirsi Ali (VVD), Halsema (GL), Van Aartsen (VVD), Dubbelboer (PvdA), Kant (SP), Blok (VVD), Slob (CU), Rambocus (CDA), Varela (LPF), Vergeer-Mudde (SP), Van Nieuwenhoven (PvdA), Van Gent (GL), Vacature (CDA), Çörüz (CDA), Nawijn (LPF), Vacature (CDA), Verburg (CDA), Hamer (PvdA), Leerdam, MFA (PvdA), Meijer (CDA), Vacature (CDA), Giskes (D66) en Griffith, MPA (VVD).

VRAGEN

CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de voorliggende ontwerp-Overeenkomst inzake uitlevering. Deze leden zijn van mening dat een intensieve samenwerking tussen de VS en de EU van groot belang is bij het waarborgen van de veiligheid in de VS en in Europa. De leden van de CDA-fractie hechten grote waarde aan de uitgangspunten van het EVRM.

Deze leden willen de volgende opmerkingen plaatsen en vragen stellen: De ontwerp-Overeenkomst moet naast het reeds bestaande bilaterale Verdrag dat Nederland met de VS heeft, gelezen worden. De ontwerp-Overeenkomst bevat (in artikel 3) een handleiding waarin per artikel het toepassingsbereik wordt aangegeven. Op deze manier kunnen de ontwerp-Overeenkomst en het bilaterale Verdrag niet meer los van elkaar gelezen worden. Dit maakt het geheel onoverzichtelijk en niet makkelijk in gebruik, zelfs voor specialisten. Kan de minister hier een oplossing voor geven?

Artikel 14 van de ontwerp-Overeenkomst is een geheel nieuw artikel (er is geen vergelijkend artikel in het bilaterale Verdrag). Hoe zal deze regeling in de praktijk uitpakken? In het artikel worden geen criteria gegeven voor het al dan niet verzwijgen van informatie, die bijvoorbeeld van grote relevantie kan zijn voor de aangezochte Staat.

PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie merken op dat het jammer is dat in een open democratie de twee ontwerp-Overeenkomsten met zoveel geheimzinnigheid zijn omkleed. Deze leden zouden graag willen weten wat daar de reden van is. Geven de verwickelingen met betrekking tot het geldende openbaarheidsregime betreffende de voorliggende documenten nog aanleiding de bestaande regels te herzien nu immers de parlementaire goedkeuring van de ontwerp-Overeenkomsten, gegeven de omstandigheid dat deze door de parlementen van vijftien lidstaten moet worden behandeld, een marginaal karakter zal hebben en het daarom te meer gewenst is parlement en samenleving al in de ontwerpfase van dergelijke ontwerp-Overeenkomsten te betrekken?

In de vierde overweging van de Preambule van de voorliggende ontwerp-Overeenkomst staat dat partijen voor opgeëiste personen het recht op een eerlijk proces garanderen. Is daarmee volstrekt buiten twijfel gesteld dat het «rechtsregime» dat de VS toepast op personen die in Guantánamo-bay worden vastgehouden nooit en te nimmer zal worden toegepast op personen die in het kader van deze ontwerp-Overeenkomst aan de VS zullen worden uitgeleverd?

Komt er in de ontwerp-Overeenkomst een terugkeergarantie? Nu geldt de welwillendheidsverklaring van de VS ten aanzien van de retour-WOTS. Kan in het kader van de ontwerp-Overeenkomst geen terugkeergarantie worden bedongen?

In de ontwerp-Overeenkomst wordt niet gesproken over het uitleveren aan de speciale tribunalen. Wat is daar de reden van?

Artikel 4 spreekt over uitlevering bij een gevangenisstraf van minimaal één jaar. Dit is een vrij lage eis. Hoewel het bilaterale Verdrag van 1980 ook spreekt over deze eis, is het nu misschien een goed moment om deze eis te herzien. Het betreft dan ook zaken waar sprake is van samenspan-

ning of deelneming aan of poging tot het plegen van een strafbaar feit. Dit gaat naar de mening van de leden van de PvdA-fractie te ver.

In artikel 4 wordt als misdrijf waarvoor uitlevering mogelijk is gedefinieerd «het misdrijf» dat in beide landen strafbaar is mét een maximumstraf van tenminste één jaar. In artikel 4 lid 3 wordt daarbij bepaald dat bij de beschouwing van de dubbele strafbaarheid geen acht wordt geslagen op de wettelijke omschrijving daarvan. Op grond van welke criteria zou dan (door rechter en regering) moeten worden beslist of van dubbele strafbaarheid sprake is? Of zou daaromtrent de stellingname van de verzoekende staat al doorslaggevend zijn?

In artikel 4 lid 5 wordt de verplichting tot uitlevering bepaald voor feiten buiten het grondgebied van de verzoekende staat begaan, indien ook de aangezochte staat een dergelijke extra-territoriale werking kent. In verband met artikel 3 lid 1 onder a van de ontwerp-Overeenkomst zou dit ook betrekking hebben op strafbare feiten die niet vermeld worden in het bilaterale Verdrag van 1980. Kan de minister aangeven of en zo ja, welke strafbare feiten waarvoor thans in Nederland extra-territoriale werking geldt, als gevolg van deze ontwerp-Overeenkomst onder het bereik van de uitleveringsverplichting aan de VS zouden komen te vallen?

In artikel 4 lid 5 wordt aan de aangezochte staat tevens de discretionaire bevoegdheid gegeven uit te leveren voor misdrijven die buiten het grondgebied van de verzoekende staat zijn gepleegd, terwijl daarvoor in de aangezochte staat geen extra-territoriale werking is aanvaard. Hoe verhoudt zich een dergelijke bepaling tot artikel 5 van de Uitleveringswet waarin immers het dubbele strafbaarheidsbeginsel zo wordt uitgelegd dat aan de opgeëiste persoon – zo hij in het aangezochte land zou worden berecht, een sanctie *had kunnen worden opgelegd*. Of zou dit beginsel door de onderhavige ontwerp-Overeenkomst opzij worden gezet?

De minister heeft aangegeven dat artikel 4 niet in de plaats komt van het bilaterale Verdrag van 1980 aangezien dat Verdrag niet een limitatieve lijst maar een exemplificatieve lijst kent. Is de minister bereid artikel 4 van de ontwerp-Overeenkomst expliciet niet van toepassing te verklaren? Indien de minister deze toezegging niet kan doen, wordt hem verzocht uitleg te geven over de leden 1, 2, 3c en 4 van artikel 4. In het bijzonder wordt de minister verzocht aan te geven of het specialiteitsbeginsel vervalft en of de eis van de dubbele strafbaarheid vervalft.

In de VS hanteert men het «three strikes out»-principe. Kan worden aangegeven in hoeverre Nederlandse veroordelingen meewegen voor de strafrechter in de VS? Kan een veroordeling in de VS en twee veroordelingen in Nederland leiden tot een levenslange gevangenisstraf in de VS?

De bescherming van de persoonsgegevens zijn in de ontwerp-Overeenkomst erg vrijblijvend.

De artikelen 5 en 7 handelen over het verstrekken van documenten aan de aangezochte staat. In de artikelen 9 en 10 van het bilaterale Verdrag van 1980 wordt een opsomming gegeven van de documenten die vereist zijn om te kunnen beoordelen of iemand moet worden uitgeleverd. Als er in de ontwerp-Overeenkomst wordt gesproken over documenten is het dan duidelijk over welke documenten het gaat? Wordt de opsomming van de leden 2, 3 en 4 van artikel 9 van het bilaterale Verdrag van 1980 gehandhaafd? Als de artikelen 5 en 7 van de ontwerp-Overeenkomst integraal worden overgenomen, zijn dan de persoonsgegevens voldoende beschermd? Zou het niet mogelijk kunnen zijn dat willekeurig welke gegevens dan ook aan het verzoekende land kunnen worden overgedragen als hier geen vastomlijnde regels voor zijn?

Als er geen criteria meer zijn met betrekking tot het begane misdrijf, de feiten, bewijsmateriaal et cetera, waar moet de aangezochte staat dan op afgaan als de verstrekte gegevens te summier zijn, zo vragen de leden van de PvdA-fractie. Ontstaat er dan wel een goed beeld van de verdachte en het misdrijf waarvan hij wordt verdacht?

De leden van de PvdA-fractie vragen voorts wat wordt bedoeld met «provisional arrest» in artikel 6. Wordt bedoeld een preventieve hechtenis in afwachting van een aanvullend verzoek of is het een instrument voor politici om zonder tussenkomst van rechterlijke autoriteiten personen aan te houden? De minister achtte dit artikel niet van belang voor Nederland. Is het mogelijk dat dit artikel wordt uitgesloten en zo neen, wat is het belang van het artikel?

Is het, gezien artikel 8, waar dat de mogelijkheid ontbreekt voor de rechter om aanvullende informatie te vragen? Is het waar dat door de verzoevende staat geen bewijs meer hoeft te worden genoemd of getoond en dat de rechter daarom evenmin kan verzoeken, zo vragen deze leden.

Artikel 10 lijkt de VS een gelijke status te geven als een EU-lidstaat op het punt van het Europese arrestatiebevel. Is het waar dat een verzoek tot uitlevering van de VS in de toekomst wordt gezien als een Europees Arrestatiebevel? Indien de VS niet de positie van de Europese lidstaten krijgt ten aanzien van het Europees Arrestatiebevel, kan de minister uitleggen waarin het verschil zit?

In artikel 10 van de ontwerp-Overeenkomst worden criteria genoemd op de basis waarvan een aangezochte staat ten aanzien van door meerdere verzoevende staten gedane uitleveringsverzoeken met betrekking tot dezelfde persoon een beslissing kan nemen. Terecht is in de «explanatory note» beslist dat verzoeken van het Internationaal Strafhof *niet* onder dit *min of meer vrijblijvende* regime vallen. Kan de minister aangeven hoe zal worden omgegaan met samenloop van verzoeken waarbij ook verzoeken tot uitlevering worden gedaan door *andere lidstaten van het Statuut van het Internationaal Strafhof*? Mag worden verondersteld dat uitlevering aan die landen in beginsel prioriteit zal hebben in verband met het in art. 10 lid 1 onder c en d van deze ontwerp-Overeenkomst gestelde?

De leden van de PvdA-fractie merken op dat in artikel 11 een opgeëiste persoon de mogelijkheid wordt gegeven afstand te doen van de aanspraken op het specialiteitsbeginsel. Is het niet mogelijk een simpele uitleveringsprocedure op te stellen zonder dat afstand wordt gedaan van het specialiteitsbeginsel, opdat een persoon in ieder geval weet waarmee hij/zij akkoord gaat bij een snelle uitlevering, zo vragen deze leden.

Artikel 13 geeft aan dat de verzoevende staat kan weigeren als voorwaarde op te nemen dat de doodstraf niet zal worden opgelegd en dat het verzoek tot uitlevering alsdan kan («may») worden geweigerd. Om welke reden wordt het woord «may» niet gewijzigd in «shall», nu het de intentie van alle Europese landen lijkt om niet uit te leveren naar een land dat de doodstraf op kan leggen?

Artikel 14 bepaalt dat gevoelige informatie niet behoeft te worden overgedragen aan de lidstaten als absolute geheimhouding niet gegarandeerd is. Is het mogelijk dat iemand wordt uitgeleverd zonder dat wordt aangegeven op basis van welke verdenking?

In artikel 16 wordt aangegeven dat sprake is van terugwerkende kracht ten aanzien van de toepassing van de ontwerp-Overeenkomst. Gezien de

verregaande consequenties verzoeken de leden van de PvdA-fractie de minister aan te geven of de terugwerkende kracht kan worden uitgesloten.

In artikel 16 lid 2 wordt bepaald dat na de inwerkingtreding van de ontwerp-Overeenkomst artikel 4 en artikel 9 *gelding zullen krijgen ook* ten aanzien van al aanhangig gemaakte verzoeken. Kan de minister aangeven om hoeveel verzoeken het daarbij zou kunnen gaan en hoe zal worden omgegaan met verzoeken die de procedure als voorzien in de Uitleveringswet nog slechts deels hebben doorlopen?

Uit artikel 16a valt af te leiden dat onze Grondwet kan worden gepasseerd. Is het waar dat door onderling overleg het passeren van de Grondwet tot de mogelijkheden behoort?

Het is voor de leden van de PvdA-fractie niet duidelijk of alle rechten van de mensen wel voldoende zijn gewaarborgd. In de ontwerp-Overeenkomst zou expliciet naar het EVRM verwezen moeten worden, zo stellen deze leden. EU-lidstaten zullen daar niet van mogen afwijken.

Is het de bedoeling dat deze ontwerp-Overeenkomst mede gelding krijgt voor de Nederlandse Antillen en Aruba? Zo ja, zou dat dan nog moeten leiden tot aanpassing van het Nederlands Antilliaans Uitleveringsbesluit?

De minister wil duidelijk afstand nemen van standpunten die erop neerkomen dat wij niet meer mogen afgaan op het rechtssysteem in de VS of dat dit rechtssysteem geen basis meer biedt voor onderhandelingen met de VS. De uitspraak van de rechter in voorlopige voorziening aanleiding tot de opmerking «één zwaluw maakt nog geen zomer». Nu de rechterlijke macht zich gehouden voelt het oordeel van de minister te volgen, wordt de minister gevraagd aan te geven of hij bereid is de gegrondheid van het vertrouwen in het Amerikaanse rechtssysteem onafhankelijk te laten onderzoeken op het moment dat meerdere rechters zich op eenzelfde wijze zorgen maken?

Tijdens het algemeen overleg van 7 mei 2003 over de JBZ-raad met de vaste commissie voor Justitie gaf de minister aan dat het lid Vos (Groen-Links) het in wezen had over opzegging van de ontwerp-Overeenkomst als zij zegt dat wij niet meer met dat systeem kunnen samenwerken. De opmerking van de minister was «Dat is het gevaarlijke!» Kan de minister aangeven wat er gevaarlijk is aan een kritische houding ten aanzien van het rechtssysteem in de VS waaraan eigen burgers worden onderworpen?

In de ontwerp-Overeenkomst wordt in artikel 3, lid 2, onder a, uitdrukkelijk bepaald dat bij de sluiting van de ontwerp-Overeenkomst elk van de partijen expliciet aangeeft welke bepalingen, hetzij van het bilaterale Verdrag van 1980, hetzij van de ontwerp-Overeenkomst, van toepassing zullen zijn. De minister heeft aangegeven dat als Nederland de ontwerp-Overeenkomst te zijner tijd ratificeert, ook de lijst aan de orde komt. Is het mogelijk om nu al aan te geven welke artikelen wel en welke niet van toepassing zullen zijn?

De minister heeft aangegeven dat er geen ruimte is voor een maatschappelijke discussie aangezien er een strak tijdschema is. Kan de minister aangeven wie het tijdschema heeft opgesteld en om welke reden individuele afwijking door Nederland niet mogelijk is?

Kan de minister – in aansluiting op de inhoud van zijn brief van 20 maart 2002 – aangeven van hoeveel Amerikanen Nederland in de periode van 1 januari 1998 tot heden de uitlevering heeft gevraagd en hoeveel opgeëiste Amerikanen daadwerkelijk aan Nederland zijn uitgeleverd?

De leden van de PvdA-fractie vragen ten slotte wat het voordeel is voor Nederland van de ontwerp-Overeenkomst?

VVD-fractie

De leden van de fractie van de VVD hechten aan een goede strafrechtelijke samenwerking tussen de EU en de VS. Dit wordt allereerst ingegeven door de algemene wens de (internationale) criminaliteit effectiever aan te pakken. Maar evenzeer belangrijk is de wens het internationaal terrorisme te bestrijden. Internationale samenwerking is hiervoor noodzakelijk. Deze leden hebben daarom ook vooral vragen ten aanzien van de (uit)werking van de voorliggende ontwerp-Overeenkomst:

Komt er in de ontwerp-Overeenkomst een terugkeergarantie? Nu geldt de welwillendheidsverklaring van de VS ten aanzien van de retour-WOTS. Kan in het kader van de ontwerp-Overeenkomst geen terugkeergarantie worden bedongen?

De minister heeft aangegeven dat artikel 4 niet in de plaats komt van het bilaterale Verdrag van 1980 aangezien dat Verdrag niet een limitatieve lijst maar een exemplificatieve lijst kent. Is de minister bereid artikel 4 van de ontwerp-Overeenkomst expliciet niet van toepassing te verklaren? Indien de minister de toezegging niet kan doen, wordt hem verzocht uitleg te geven over de leden 1, 2, 3c en 4 van artikel 4. In het bijzonder wordt verzocht aan te geven of het specialiteitsbeginsel vervalt en of de eis van de dubbele strafbaarheid vervalt.

In de VS hanteert men het «three strikes out»-principe. Kan worden aangegeven in hoeverre Nederlandse veroordelingen meewegen voor de strafrechter in de VS? Kan een veroordeling in de VS en twee veroordelingen in Nederland leiden tot een levenslange gevangenisstraf in de VS?

De leden van de VVD-fractie vragen verder wat wordt bedoeld met «provisional arrest» in artikel 6? Wordt bedoeld een preventieve hechtenis in afwachting van een aanvullend verzoek of is het een instrument voor politici om zonder tussenkomst van rechterlijke autoriteiten personen aan te houden? De minister achtte dit artikel niet van belang voor Nederland. Is het mogelijk dat dit artikel wordt uitgesloten en zo nee, wat is het belang van het artikel?

Is het, gezien artikel 8, waar dat de mogelijkheid ontbreekt voor de rechter om aanvullende informatie te vragen? Is het waar dat door de verzoevende staat geen bewijs meer hoeft te worden genoemd of getoond en dat de rechter daarom evenmin kan verzoeken, zo vragen de aan het woord zijnde leden.

Artikel 10 lijkt de VS een gelijke status als een EU-lidstaat op het punt van het Europees arrestatiebevel te geven. Is het waar dat een verzoek tot uitlevering van de VS in de toekomst wordt gezien als een Europees Arrestatiebevel? Indien de VS niet de positie van de Europese lidstaten krijgt ten aanzien van het Europees Arrestatiebevel, kan de minister dan uitleggen waarin het verschil zit?

De leden van de VVD-fractie merken op dat in artikel 11 een opgeëiste persoon de mogelijkheid wordt gegeven afstand te doen van de aanspraken op het specialiteitsbeginsel. Is het niet mogelijk een simpele uitleveringsprocedure op te stellen zonder dat afstand wordt gedaan van het specialiteitsbeginsel, opdat een persoon in ieder geval weet waarmee hij of zij akkoord gaat bij een snelle uitlevering?

Artikel 13 geeft aan dat de verzoekende staat kan weigeren als voorwaarde op te nemen dat de doodstraf niet zal worden opgelegd en dat het verzoek tot uitlevering alsdan kan («may») worden geweigerd. Om welke reden wordt het woord «may» niet gewijzigd in «shall», nu het de intentie van alle Europese landen lijkt om niet uit te leveren naar een land dat de doodstraf op kan leggen, zo vragen de leden van de VVD-fractie.

Artikel 14 bepaalt dat gevoelige informatie niet behoeft te worden overgedragen aan de lidstaten als absolute geheimhouding niet gegarandeerd is. Is het mogelijk dat een opgeëiste persoon wordt uitgeleverd zonder dat wordt aangegeven op basis van welke verdenking?

In artikel 16 wordt aangegeven dat sprake is van terugwerkende kracht ten aanzien van de toepassing van de ontwerp-Overeenkomst. Gezien de verregaande consequenties wordt verzocht aan te geven of de terugwerkende kracht kan worden uitgesloten.

Uit artikel 16a valt af te leiden dat onze Grondwet kan worden gepasseerd. Is het waar dat door onderling overleg het passeren van de Grondwet tot de mogelijkheden behoort?

De minister wil duidelijk afstand nemen van standpunten die erop neerkomen dat wij niet meer mogen afgaan op het rechtssysteem in de VS of dat dit rechtssysteem geen basis meer biedt voor onderhandelingen met de VS. De uitspraak van de rechter in voorlopige voorziening geeft aanleiding tot de opmerking «één zwaluw maakt nog geen zomer». Nu de rechterlijke macht zich gehouden voelt het oordeel van de minister te volgen wordt de minister gevraagd aan te geven of hij bereid is de gegrondheid van het vertrouwen in het Amerikaanse rechtssysteem onafhankelijk te laten onderzoeken op het moment dat meerdere rechters zich op eenzelfde wijze zorgen maken.

In de ontwerp-Overeenkomst wordt in artikel 3 lid 2 onder a uitdrukkelijk bepaald dat bij de sluiting van de ontwerp-Overeenkomst elk van de partijen expliciet aangeeft welke bepalingen, hetzij van het bilaterale Verdrag van 1980, hetzij van de ontwerp-Overeenkomst, van toepassing zullen zijn. De minister heeft aangegeven dat als Nederland de ontwerp-Overeenkomst te zijner tijd ratificeert, ook de lijst aan de orde komt. Is het mogelijk om nu al aan te geven welke artikelen wel en welke niet van toepassing zullen zijn?

De minister heeft aangegeven dat er geen ruimte is voor een maatschappelijke discussie aangezien er een strak tijdschema is. Kan de minister aangeven wie het tijdschema heeft opgesteld en om welke reden individuele afwijking door Nederland niet mogelijk is?

Kan de minister – in aansluiting op de inhoud van zijn brief van 20 maart 2002 – aangeven van hoeveel Amerikanen Nederland in de periode van 1 januari 1998 tot heden de uitlevering heeft gevraagd en hoeveel opgeëiste Amerikanen daadwerkelijk aan Nederland zijn uitgeleverd?

De leden van de VVD-fractie willen ten slotte weten wat het voordeel is voor Nederland van de ontwerp-Overeenkomst?

SP-fractie

De leden van de SP-fractie zijn ongelukkig met zowel de inhoud van de voorliggende ontwerp-Overeenkomst als de procedure om de ontwerp-Overeenkomst vast te stellen en over 5 jaar te herzien.

De leden van de SP-fractie constateren een trend dat de VS in toenemende mate grip lijkt te krijgen op het Nederlandse en Europese criminaliteitsbeleid. Zij vragen de minister of hij dit erkent. Wat vindt de minister van het rechtssysteem in de VS ten opzichte van het Nederlands rechtssysteem? Is dit systeem te verkiezen? Is het zo dat met het Verdrag dat Nederland heeft gesloten met de VS in feite de Nederlandse regels zijn te omzeilen? Zo ja, wat vindt de minister hiervan? Zo neen, waarom hebben we het bilaterale Verdrag van 1980 met de VS dan? Is het omdat Nederland zelf niet in staat wordt geacht om criminelen op te sporen?

Wat vindt de minister van de opmerkingen van oud-CDA premier Lubbers over de rol van Amerika in terrorisme- en criminaliteitsbestrijding: «De Amerikanen zijn verlamd door 11 september. Ze zijn er zo van overtuigd dat ze zichzelf met hand en tand moeten verdedigen tegen dreiging van buitenaf – en de president nog het meest – dat zich in feite een tragedie ontwikkelt die ingaat tegen de traditie van de VS. Het is betreurenswaardig. Dit is de VS niet meer!» Deelt de minister de mening van deze voor Nederland zeer belangrijke politicus? Zo neen, waarom niet? Zo ja, is de minister bereid de Amerikaanse overheid hierop aan te spreken? Is de minister bereid de voorliggende ontwerp-Overeenkomst in deze context te bezien?

De leden van de SP-fractie betreuren het dat de onderhandelingen over de ontwerp-Overeenkomst zich in het geheim hebben afgespeeld en dat de ontwerp-Overeenkomsten op het allerlaatste moment zijn vrijgegeven. Waarom moet het zo geheimzinnig gaan in Europa, terwijl de consequenties zo verstrekkend zijn, zo vragen deze leden. Gaat de minister hier op korte termijn verandering in brengen zodat er tijdige democratische controle kan plaatsvinden?

Een artikel op Telepolis bericht over de grote moeite die een journalist heeft gedaan om evaluaties van terrorismewetgeving deels vrij te maken voor iedereen om te lezen. Openheid naar de burgers zou de lidstaten wel eens huiverig kunnen maken om informatie aan Brussel te verstrekken. De vraag over privacy van de staat is dan: als ze niets te verbergen hebben, waarom doen ze dan zo moeilijk?

De centrale vraag voor de leden van de SP-fractie is, willen we, met alle respect voor de pogingen om de wereld veiliger te maken, wel deze kant op?

De leden van de SP-fractie maken zich grote zorgen wat er gebeurt op het moment dat het bilaterale Verdrag van 1980 wegvalt. Het ligt naar het oordeel van deze leden voor de hand dat de VS langzamerhand de verschillende (bilaterale) Verdragen en Overeenkomsten opzegt om meer eenheid te krijgen in het voor hen geldende uitleveringsrecht. De leden van de SP-fractie vinden echter de voorliggende ontwerp-Overeenkomst absoluut onaanvaardbaar. Het bilaterale Verdrag van 1980 is naar het oordeel van deze leden beter, maar zij vinden nog altijd dat dit, mede naar aanleiding van de incidenten rondom Kenneth Musket en de Zwolse dj dient te worden opgezegd. Volgens de leden van de SP-fractie zijn de rechten van verdachten in het rechtssysteem van de VS onvoldoende gewaarborgd omdat de toegang tot een advocaat beperkt is en het systeem van plea-bargaining het proces van waarheidsvinding voorkomt. Daardoor bestaat het levensgrote gevaar dat onschuldige mensen in de gevangenis komen.

De leden van de SP-fractie willen weten wat de kans is dat de VS het bilaterale Verdragen opzegt nu er een ontwerp-Overeenkomst is met de EU? Welke garanties zijn hiervoor? Is de minister bereid een verwijzing in de

ontwerp-Overeenkomst te maken naar de inhoud van het bilaterale Verdrag? Zo neen, waarom niet?

Is het mogelijk dat een Nederlander wordt uitgeleverd aan een Europees land, waarbij artikel 4 van de ontwerp-Overeenkomst wél van toepassing is, zodat die Nederlander alsnog naar de VS wordt uitgeleverd? Zo ja, wat vindt de minister daarvan?

Als het bilaterale Verdrag van 1980 niet wordt opgezegd, zo stelt de minister, verandert er «materieel» niets aan de uitleveringspraktijk, en zullen de 15 lidstaten verschillende uitleveringsvoorwaarden houden. Kan de minister dit bevestigen? Als dit zo is, wat is dan de meerwaarde van de ontwerp-Overeenkomst?

De leden van de SP-fractie hebben voorts een aantal specifieke vragen over de ontwerp-Overeenkomst.

Komt er in de ontwerp-Overeenkomst een terugkeergarantie? Nu geldt de welwillendheidsverklaring van de VS ten aanzien van de retour-WOTS. Kan in het kader van de ontwerp-Overeenkomst geen terugkeergarantie worden bedongen? Zo neen, waarom niet?

De minister heeft aangegeven dat artikel 4 niet in de plaats komt van het bilaterale Verdrag aangezien het bilaterale Verdrag niet een limitatieve lijst maar een exemplificatieve lijst kent. Is de minister bereid artikel 4 van de ontwerp-Overeenkomst expliciet niet van toepassing te verklaren?

In artikel 4 staat dat ook uitgeleverd kan worden aan een lidstaat voor een misdrijf dat niet op het grondgebied van het eigen land heeft plaatsgevonden. Ziet die bepaling op het Internationaal Strafhof, dat de VS niet erkent? Waarom zouden de VS een dergelijke clause willen opnemen?

De leden van de SP-fractie vragen voorts welke consequenties het uitleveren aan de VS heeft voor de strafmaat? In de VS hanteert men het «three strikes out»-principe. Kan worden aangegeven in hoeverre Nederlandse veroordelingen meewegen voor de strafrechter in de VS? Kan een veroordeling in de VS en twee veroordelingen in Nederland leiden tot een levenslange gevangenisstraf in de VS? Als er verschillen in strafmaat komen als gevolg van de uitlevering, leidt dit dan niet tot rechtsongelijkheid?

Wat wordt bedoeld met «provisional arrest» in artikel 6? Wordt bedoeld een preventieve hechtenis in afwachting van een aanvullend verzoek of is het een instrument voor politici om zonder tussenkomst van rechterlijke autoriteiten personen aan te houden? De minister achtte dit artikel niet van belang voor Nederland. Is het mogelijk dat dit artikel wordt uitgesloten, en zo neen, wat is het belang van het artikel?

Is het, gezien artikel 8, waar dat de mogelijkheid ontbreekt voor de rechter om aanvullende informatie te vragen? Is het waar dat door de verzoevende staat geen bewijs meer hoeft te worden genoemd of getoond en dat de rechter daarom evenmin kan verzoeken?

De leden van de SP-fractie merken op dat artikel 10 de VS een gelijke status als een EU-lidstaat op het punt van het Europese arrestatiebevel lijkt te geven. Is het waar dat een verzoek tot uitlevering van de VS in de toekomst wordt gezien als een Europees Arrestatiebevel, zo vragen deze leden. Indien de VS niet de positie van de Europese lidstaten krijgt ten aanzien van het Europees Arrestatiebevel, kan de minister dan uitleggen waar het verschil zit?

In artikel 11 wordt een opgeëiste persoon de mogelijkheid gegeven afstand te doen van de aanspraken op het specialiteitsbeginsel. Vindt de minister het wenselijk dat verdachten afstand doen van hun rechten? Zo ja, waarom?

Artikel 13 geeft aan dat de verzoekende staat kan weigeren als voorwaarde op te nemen dat de doodstraf niet zal worden opgelegd en dat het verzoek tot uitlevering alsdan kan («may») worden geweigerd. Om welke reden wordt het woord «may» niet gewijzigd in «shall»?

De leden van de SP-fractie merken verder op dat artikel 14 bepaalt dat gevoelige informatie niet hoeft te worden overgedragen aan de lidstaten als absolute geheimhouding niet gegarandeerd is. Vindt de minister het wenselijk dat uitleveringen plaatsvinden in het kader van bijvoorbeeld terrorisme zonder dat iemand inzicht heeft in de gronden waarop deze uitlevering plaatsvindt? Zo ja, waarom? Zo neen, wat gaat de minister ondernemen om deze bepaling te wijzigen?

In artikel 16 wordt aangegeven dat sprake is van terugwerkende kracht ten aanzien van de toepassing van de ontwerp-Overeenkomst. Gezien de verregaande consequenties verzoeken de leden van de SP-fractie aan te geven of de terugwerkende kracht kan worden uitgesloten?

Uit artikel 16a valt af te leiden dat onze Grondwet kan worden gepasseerd. Is het waar dat door onderling overleg het passeren van de Grondwet tot de mogelijkheden behoort, zo vragen deze leden.

De minister wil duidelijk afstand nemen van standpunten die erop neerkomen dat wij niet meer mogen afgaan op het rechtssysteem in de VS of dat dit rechtssysteem geen basis meer biedt voor onderhandelingen met de VS. De uitspraak van de rechter in voorlopige voorziening geeft aanleiding tot de opmerking «één zwaluw maakt nog geen zomer». Nu de rechterlijke macht zich gehouden voelt het oordeel van de minister te volgen, vragen de leden van de SP-fractie de minister aan te geven of hij bereid is de gegrondheid van het vertrouwen in het Amerikaanse rechtssysteem onafhankelijk te laten onderzoeken op het moment dat meerdere rechters zich op eenzelfde wijze zorgen maken.

Tijdens het algemeen overleg van 7 mei 2003 over de JBZ-raad met de vaste commissies voor Justitie en voor BZK gaf de minister aan dat het lid Vos (GroenLinks) het in wezen had over opzegging van de ontwerp-Overeenkomst als zij zegt dat wij niet meer met dat systeem kunnen samenwerken. De opmerking van de minister was «Dat is het gevaarlijke!» Kan de minister aangeven wat er gevaarlijk is aan een kritische houding ten aanzien van het rechtssysteem in de VS waaraan eigen burgers worden onderworpen?

In de ontwerp-Overeenkomst wordt in artikel 3 lid 2 onder a uitdrukkelijk bepaald dat bij de sluiting van de ontwerp-Overeenkomst elk van de partijen expliciet aangeeft welke bepalingen, hetzij van het bilaterale Verdrag, hetzij van de ontwerp-Overeenkomst, van toepassing zullen zijn. De minister heeft aangegeven dat als Nederland de ontwerp-Overeenkomst te zijner tijd ratificeert, ook de lijst aan de orde komt. Is het mogelijk om nu al aan te geven welke artikelen wel en welke niet van toepassing zullen zijn?

De minister heeft aangegeven dat er geen ruimte is voor een maatschappelijke discussie aangezien er een strak tijdschema is. Kan de minister aangeven wie het tijdschema heeft opgesteld en om welke reden individuele afwijking door Nederland niet mogelijk is?

Kan de minister – in aansluiting op de inhoud van zijn brief van 20 maart 2002 – voorts aangeven van hoeveel Amerikanen Nederland in de periode van 1 januari 1998 tot heden de uitlevering heeft gevraagd en hoeveel opgeëiste Amerikanen daadwerkelijk aan Nederland zijn uitgeleverd?

De leden van de SP-fractie vragen verder wat het voordeel is voor Nederland bij de ontwerp-Overeenkomst?

Wat vindt de minister ten slotte van de suggestie van Rüter in het televisieprogramma Buitenhof van 11 mei 2003 dat de ontwerp-Overeenkomst over 5 jaar geëvalueerd wordt, waarbij de parlementen geen instemmingsrecht meer hebben, dan wel de ontwerp-Overeenkomst op andere wijze kunnen afwijzen (artikel 19a)? Vindt de minister dit acceptabel? Zo ja, waarom? Zo neen, wat gaat de minister hiertegen doen?

GroenLinks-fractie

De leden van de GroenLinks-fractie hebben met verbazing en kritische belangstelling kennisgenomen van de ontwerpteksten van Overeenkomsten tussen de EU en de VS inzake uitlevering en rechtshulp.

Allereerst zijn deze leden verbaasd dat er rond de onderhandelingen tussen de EU-lidstaten en de VS over deze ontwerp-Overeenkomsten een sfeer van geheimzinnigheid is ontstaan, welke sfeer wordt versterkt doordat de ontwerpteksten van de Overeenkomsten als zeer vertrouwelijk of geheim worden bestempeld. Het betreft hier ontwerp-Overeenkomsten die zeer vergaande strafrechtelijke samenwerking beogen, maar dit ontwerp rechtvaardigt naar de mening van deze leden de vertrouwelijkheid van de stukken niet. De ontwerpteksten kunnen vanaf het begin worden geopenbaard, zodat een publiek debat en een zinvolle bijdrage van de wetenschap mogelijk was geweest. Dit blijkt ook uit het feit dat de ontwerpteksten, vlak voor het algemeen overleg van 7 mei 2003 over de JBZ-raad, alsnog zijn geopenbaard. De minister had met de uitkomst van het genoemde debat in de JBZ-raad zijn voordeel kunnen doen. De leden van de GroenLinks-fractie verzoeken de minister hierop te reageren.

Deze leden verzoeken de minister voorts om nadrukkelijk te bevestigen dat hij namens Nederland in de JBZ-raad heeft verklaard of zal verklaren dat Nederland de bepalingen van de Nederlandse grondwettelijke procedure in acht moet nemen. Dit heeft tot gevolg dat de procedure van de Rijkswet goedkeuring en bekendmaking van Verdragen zal worden toegepast. Voorts heeft dit tot gevolg, dat de voorliggende ontwerp-Overeenkomsten, totdat het Nederlandse parlement deze heeft geratificeerd, niet voorlopig op Nederland van toepassing zullen zijn. Kan worden aangegeven welke adviezen de minister heeft ingewonnen in Nederland omtrent de ontwerp-Overeenkomst? Heeft de Raad van State naar de ontwerp-Overeenkomst gekeken en zo ja, hoe dacht hij erover?

De leden van de GroenLinks-fractie vinden het merkwaardig dat Nederland – in EU-verband weliswaar – spreekt over een aanvulling en vereenvoudiging op het bilaterale Verdrag van 1980, zonder de werking van dat Verdrag te evalueren. Uit de brief van 25 maart 2003 met betrekking tot de overeengekomen maatregelen tussen Nederland en de VS op 13 en 14 maart 2003, blijkt evenmin dat wordt ingegaan op de knelpunten van het huidige bilaterale Verdrag die in de rechtspraktijk zijn gebleken. Tevens heeft de minister in het algemeen overleg van 7 mei 2003 over de JBZ-raad over de uitspraak van de rechter in voorlopige voorziening gezegd dat «één zwaluw nog geen zomer maakt». Ook heeft de minister in dat overleg aangegeven dat er geen ruimte is voor een maatschappelijke discussie aangezien er een strak tijdschema is.

Deze leden constateren daarentegen dat sinds 2001 in Nederland, met name in de juridische wereld, een debat wordt gevoerd over de wijze waarop het huidige bilaterale Verdrag met de VS in de praktijk wordt uitgevoerd¹. Deze leden zijn van oordeel dat de minister met de genoemde uitlatingen de ernst van de situatie bagatelliseert en de maatschappelijke discussie over dit onderwerp negeert.

Kan de minister aangeven op welke wijze hij de werking van het huidige bilaterale Verdrag heeft geëvalueerd en de resultaten van deze evaluatie bij de onderhandelingen over de ontwerp-Overeenkomst heeft betrokken? Wie heeft het strakke tijdschema opgesteld? Om welke reden is individuele afwijking door Nederland ten aanzien van dit tijdschema niet mogelijk?

Indien er geen evaluatie heeft plaatsgevonden, is de minister alsnog bereid om deze evaluatie te laten uitvoeren door een onafhankelijke instantie? Is de minister bereid om deze evaluatie te laten uitvoeren, voordat de Overeenkomst ter ratificatie aan de Tweede Kamer zal worden voorgelegd?

Meer specifiek willen de leden van de GroenLinks-fractie ingaan op het onderscheid tussen het huidige bilaterale Verdrag van 1980 en de ontwerp-Overeenkomst. Blijkens de parlementaire geschiedenis² van het bilaterale Verdrag van 1980 stelde de minister van Justitie³:

«Het uitleveringsverkeer met de VS is altijd zeer schaars geweest, zij het dat de laatste jaren de Amerikaanse justitie op dit terrein grotere activiteit aan de dag legt dan vroeger. Niettemin verwachten ondergetekenden dat van het Verdrag waarschijnlijk minder dan 1 maal per jaar gebruik zal worden gemaakt.»

Het bilaterale Verdrag van 1980 had kennelijk met name tot doel het voorkomen dat verdachten aan hun berechting dan wel bestraffing zouden kunnen ontkomen door het land waar zij vervolgt worden of bestraft zijn te ontvluchten. Deze gedachte ligt (althans lag) aan het uitleveringsrecht ten grondslag. Daarbij gold het aloude adagium dat de Verdragspartijen dienden uit te leveren of zelf te vervolgen (dedere aut punire).

Deze leden constateren echter dat er in de afgelopen paar jaar, in het bijzonder het laatste jaar, een enorme toename is van het aantal uitleveringsverzoeken van de zijde van de VS, met name met betrekking tot de uitlevering van Nederlanders⁴ die er van worden verdacht betrokken te zijn bij smokkel van, kort gezegd, XTC naar de VS. Is deze constatering waar? Kan de minister, in aanvulling op zijn brief van 20 maart 2002⁵ aangeven hoeveel uitleveringsverzoeken er op dit moment door de VS zijn gedaan? Kan de minister aangeven in welk licht deze toename moet worden gezien, gelet op de verwachting van «waarschijnlijk minder dan 1 maal per jaar» die zijn voorganger bij de parlementaire behandeling heeft uitgesproken?

Gelet op de toename van uitleveringsverzoeken terzake van XTC-gerelateerde delicten, lijkt uitlevering een instrument te zijn geworden in de «war on drugs». Daarmee lijkt er sprake te zijn van een verschuiving van de doelstellingen van het uitleveringsrecht. In de brief van de minister van 24 april 2003 stelt hij dat de aanslagen van 11 september 2001 aanleiding zijn voor het sluiten van de ontwerp-Overeenkomsten. Zou de minister kunnen aangeven in het licht van welke doelstelling de ontwerp-Overeenkomsten moeten worden gezien? Waarom is de werking van de ontwerp-Overeenkomst niet beperkt tot «terrorisme» maar uitgebreid tot alle strafbare feiten waarop een gevangenisstraf van één jaar of meer is gesteld?

In zijn brief van 24 april 2003 stelt de minister het volgende:

¹ Zie o.a. T. Spronken, «Uitlevering naar de VS; een nieuw ontwikkeling in de kort geding-rechtspraak», in: Nieuwsbrief Strafrecht, 20 december 2002, aflevering 14, blz. 724–729, R. Blekxtoon, «Amerikaanse uitleveringen» in: NJB 26 april 2002, aflevering 17, blz. 849–850, H. van der Wilt, «Uitlevering aan de Verenigde Staten: een knieval voor de Amerikaanse zero tolerance?», in: Delikt en Delinkwent, aflevering 7 van 2001, blz. 722–734 en tot slot de vonnissen van de Haagse voorzieningenrechter in de zaken Dietz, Moro en De Boer.

² TK, 1981–1982, 17 122 (R1193) en 17 123 (R1194); TK 1982–1983, 17 122/17 123.

³ TK 1982–1983, 17 122, memorie van antwoord, nr. 7, pagina 2.

⁴ In de Nederlandse samenleving geïntegreerde vreemdelingen daaronder begrepen.

⁵ Brief van de Minister van Justitie aan de Vaste Kamercommissie van Justitie van 20 maart 2002, Min-02-09 m.b.t. «Vragen over de uitlevering van Nederlandse onderdanen aan de VS».

«Uit artikel 3 blijkt in de eerste plaats dat de ontwerp-Overeenkomst dient te worden gelezen in samenhang met het op 24 juni 1980 te Den Haag tot stand gekomen bilaterale uitleveringsverdrag (Trb 1980, 111 en Trb. 1983, 133). De verplichting tot uitlevering vloeit voor Nederland dan ook niet voort uit het onderhavige verdrag, maar uit het bilaterale uitleveringsverdrag.»

Is de minister van oordeel dat het huidige bilaterale Verdrag van 1980 *een verplichting tot uitlevering* behelst?

In een aantal zaken waarvoor door de VS om uitlevering is gevraagd, hebben de Nederlandse autoriteiten eveneens rechtsmacht om deze strafbare feiten in Nederland te vervolgen. Dit betreft met name zaken waarin de personen worden verdacht van het leveren van XTC of uitvoeren van XTC naar de VS. Ten aanzien van deze feiten kan Nederland eveneens vervolgen voor bezit of uitvoer van XTC.

Zoals is gebleken uit de zaak Dietz, is de minister van oordeel dat Nederland geen vervolging meer kan instellen op het moment dat er een uitleveringsverzoek van de VS ligt.

Deelt de minister de mening dat vervolging in Nederland in concrete gevallen een alternatief is waarbij aan alle belangen tegemoet wordt gekomen, een alternatief dat, in het licht van beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit, boven uitlevering zou moeten prevaleren? Is de minister bereid om in het kader van de onderhandelingen over de ontwerp-Overeenkomst, dit punt aan de orde te stellen?

De leden van de GroenLinks-fractie merken op dat ingevolge artikel 4 lid 2 van de Uitleveringswet terzake de uitlevering van een Nederlander dient te worden gewaarborgd dat, zo hij ter zake van de feiten waarvoor zijn uitlevering kan worden toegestaan in de verzoekende staat tot onvoorwaardelijke vrijheidsstraf wordt veroordeeld, hij deze straf in Nederland zal mogen ondergaan.

In de praktijk is inmiddels gebleken dat de duur van deze terugkeerprocedure erg lang is, met als gevolg dat Nederlanders langer dan noodzakelijk is voor hun vervolging in een Amerikaanse gevangenis verblijven. De minister stelt zich echter op het standpunt dat op grond van een «diplomatieke notawisseling» de welwillendheid van de VS om verzoeken tot overbrenging in overweging te nemen, voor Nederland voldoende waarborg is om de uitlevering van Nederlandse onderdanen (ten behoeve van de strafvervolging) te kunnen toestaan en dat geen aanvullende garanties in individuele zaken nodig zijn. Het opvragen van dergelijke garanties is, aldus de minister, niet vereist.

Uit de praktijk blijkt echter dat, indien uitgeleverd en in de VS gedetineerd na berechting eerst een overplaatsing dient te volgen vanuit een Huis van Bewaring naar een gevangenis, waar, getuige de bekende zaak van de zogenoemde Zwolse DJ, kennelijk nodeloos veel tijd overheen moet gaan. Dan kan pas de terugkeerprocedure worden opgestart – indien «properly» verzocht – welk verzoek «welwillend» zal worden bekeken.

Zou het niet wenselijk zijn om in concrete uitleveringszaken individuele garanties te bedingen op welk tijdstip, na het onherroepelijk worden van de procedure in de VS, tot terugkeer kan worden overgegaan? Waarom is in de ontwerp-Overeenkomsten geen aandacht besteed aan deze problematiek? Komt er in de ontwerp-Overeenkomst een terugkeergarantie? Kan in het kader van de ontwerp-Overeenkomst niet een terugkeergarantie worden bedongen?

In de Nederlandse vertaling van de Preambule van de ontwerp-Overeenkomst staat de volgende tekst:

«Indachtig de waarborgen die hun respectieve rechtstelsel bieden inzake het recht op een eerlijke behandeling voor een uitgeleverde persoon, waaronder het recht te worden gevonnist door een onpartijdige rechtbank als vastgelegd in de wet.»

Dient de bepaling het «recht op een eerlijke behandeling» te worden gelezen als «het recht op eerlijk proces»? Kan de minister motiveren op grond van welke gegevens hij tot het oordeel is gekomen dat het recht op een eerlijke behandeling in het rechtstelsel van de VS is gewaarborgd? In dit verband kan worden gewezen op de imperatief geformuleerde tekst van artikel 1 van het EVRM:

«De Hoge Verdragsluitende Partijen verzekeren een ieder die ressorteert onder haar rechtsmacht de rechten en vrijheden die zijn vastgesteld in de Eerste Titel van dit Verdrag».

Ten aanzien van de in het EVRM neergelegde rechten, staat het effectiviteitsbeginsel zoals dat door het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) wordt behandeld centraal. Dit beginsel brengt met zich dat de toepassing van de in het EVRM gewaarborgde rechten niet afhankelijk dient te zijn van formaliteiten en dat deze rechten niet mogen worden gereduceerd tot een fictie. Deze rechten dienen te worden gegarandeerd op een wijze die als «practical and effective as opposed to theoretical and illusory» kan worden gekwalificeerd.¹

Is de minister met de leden van mening dat de Nederlandse overheid de verantwoordelijkheid heeft om aan personen in Nederland de waarborgen van het EVRM te garanderen? Op welke wijze garandeert de Nederlandse overheid deze waarborgen indien deze personen worden uitgeleverd aan de VS? Is de minister van oordeel dat het Amerikaanse rechtssysteem voldoet aan de minimumnormen van het EVRM? Zo neen, kan de minister motiveren waarom in het rechtstelsel van de VS het recht op eerlijke behandeling toch is gegarandeerd, zo vragen de leden van de GroenLinks-fractie.

Voorts staat in de preambule van de ontwerp-Overeenkomst de volgende tekst:

«Verlangende een verdrag te sluiten betreffende de uitlevering van daders van misdrijven»²

Kan de minister uitleggen waarom in de ontwerp-Overeenkomst wordt gesproken van uitlevering van «daders van misdrijven» nu deze personen nog niet zijn berecht en hun schuld derhalve nog niet vaststaat? Hoe verhoudt deze kwalificatie zich ten opzicht van de onschuld-presumptie, zoals die onder meer is gewaarborgd in artikel 6, tweede lid, van het EVRM?

Artikelsgewijs

Artikel 3 van de ontwerp-Overeenkomst regelt de verhouding van de ontwerp-Overeenkomst met het huidige bilaterale Verdrag van 1980. In het algemeen overleg van 7 mei 2003 over de JBZ-raad heeft de minister aangegeven dat artikel 4 niet in de plaats komt van het bilaterale Verdrag van 1980, aangezien dat Verdrag niet een limitatieve lijst maar een exemplificatieve lijst kent.

Is de minister bereid uitdrukkelijk te verklaren dat Nederland bij het sluiten van de ontwerp-Overeenkomst een voorbehoud zal maken bij de toepassing van artikel 4 van die ontwerp-Overeenkomst? Is de minister tevens

¹ Zie: EHRM: *Allenet de Ribemont versus France*, 10 februari 1995, A. 308, p. 16; *Artico versus Italy*, 13 mei 1980, A. 37, p. 16, para. 33; *Soering versus the UK*, 7 juli 1989, A. 161, p. 34, para. 87.

² De Engelse tekst leest: «*Desiring to conclude an Agreement relating to the extradition of offenders*».

bereid om in de schriftelijke verklaring van artikel 3, tweede lid, onder a, van de ontwerp-Overeenkomst de toepassing van artikel 4 uit te sluiten?

In de ontwerp-Overeenkomst wordt in artikel 3 lid 2 onder a uitdrukkelijk bepaald dat bij de sluiting van de ontwerp-Overeenkomst elk van de partijen expliciet aangeeft welke bepalingen, hetzij van het bilaterale Verdrag, hetzij van de ontwerp-Overeenkomst, van toepassing zullen zijn. De minister heeft aangegeven dat als Nederland de ontwerp-Overeenkomst te zijner tijd ratificeert, ook de lijst aan de orde komt. Is het mogelijk om nu al aan te geven welke artikelen wel en welke niet van toepassing zullen zijn?

Mocht de toepassing van artikel 4 voor Nederland nog niet kunnen worden uitgesloten, dan hebben de leden van de GroenLinks-fractie de volgende vragen:

Indien de minister de toezegging niet kan doen, wordt hem verzocht uitleg te geven over de leden 1, 2, 3c en 4 van artikel 4. In het bijzonder wordt de minister verzocht aan te geven of het specialiteitsbeginsel vervalft en of de eis van de dubbele strafbaarheid vervalft.

In artikel 4, eerste lid, van de ontwerp-Overeenkomst staat dat: «Tot uitlevering kunnen eveneens leiden, feiten die bestaan in poging of samenspanning tot, dan wel deelneming aan het plegen van een strafbaar feit dat tot uitlevering kan leiden». Is het waar dat het begrip «samenspanning» een vertaling is van het Amerikaanse strafbare feit van «conspiracy»? Is het waar dat dit strafbare feit in Nederland, behoudens samenspanning tot een politiek delict, niet bestaat? Is het verder waar dat derhalve op grond van het huidige bilaterale Verdrag uitlevering voor conspiracy niet mogelijk is? Betekent artikel 4 van de ontwerp-Overeenkomst in dit opzicht geen verruiming, zo vragen de leden van de GroenLinks-fractie vervolgens.

In artikel 4, tweede lid, wordt de zogenoemde accessoire uitlevering geregeld. Uit de zinsnede «indien laatstbedoeld feit strafbaar is gesteld met een vrijheidsstraf van een jaar of minder» blijkt niet dat voor deze feiten eveneens sprake moet zijn van dubbele strafbaarheid. Betekent dit, dat het criterium van dubbele strafbaarheid bij accessoire uitlevering niet van toepassing is?

De leden van de GroenLinks-fractie vragen voorts wat wordt bedoeld met «voorlopige aanhouding» in artikel 6? Wordt bedoeld een preventieve hechtenis in afwachting van een aanvullend verzoek of is het een instrument voor politici om zonder tussenkomst van rechterlijke autoriteiten personen aan te houden?

Ten aanzien van artikel 8 vragen deze leden of het waar is dat de mogelijkheid ontbreekt voor de rechter om aanvullende informatie te vragen. Is het waar dat door de verzoekende staat geen bewijs meer hoeft te worden genoemd of getoond en dat de rechter daarom evenmin kan verzoeken? Hoe zal de minister omgaan met verzoeken van de rechter om aanvullende informatie?

Ten aanzien van artikel 9 merken deze leden het volgende op. Blijkens de Staatscourant van 9 mei 2003 stelt de minister:

«In het bilaterale Verdrag tussen Nederland en de VS staat nog dat de Staat die om uitlevering vraagt een overzicht moet geven van het vergaarde bewijs waarop het arrestatiebevel is gebaseerd. In het EU – VS verdrag vervalt deze verplichting. Wel kan de Staat aan wie het verzoek tot uitlevering is gericht om aanvullende informatie vragen om het uitleveringsverzoek te kunnen beoordelen.»

Staat de minister nog achter deze stelling?

Zo ja, bestaat dan niet het risico dat uitleveringsverzoeken, doordat het overzicht van het vergaarde bewijs ontbreekt, voor de rechter oncontroleerbaar wordt?

Op welke wijze kan een opgeëiste persoon onverwijld zijn onschuld aantonen, indien hij niet op de hoogte wordt gesteld van het tegen hem «vergaarde bewijs»?

De leden van de GL-fractie merken op dat artikel 10 de VS een gelijke status als een EU-lidstaat op het punt van het Europese arrestatiebevel lijkt te geven. Is het waar dat een verzoek tot uitlevering van de VS in de toekomst een gelijke status zal hebben als een Europees Arrestatiebevel? Indien de VS niet de positie van de Europese lidstaten krijgen ten aanzien van het Europees Arrestatiebevel, kan de minister dan uitleggen waarin het verschil zit? Op welke wijze zal een verzoek van het Internationaal Strafhof worden behandeld? Heeft een verzoek om uitlevering van de VS voorrang op een verzoek van dat hof?

In artikel 11 wordt een opgeëiste persoon de mogelijkheid gegeven afstand te doen van de aanspraken op het specialiteitbeginsel. Is het niet mogelijk een simpele uitleveringsprocedure op te stellen zonder dat afstand wordt gedaan van het specialiteitbeginsel, opdat een persoon in ieder geval weet waarmee hij of zij akkoord gaat bij een snelle uitlevering.

Artikel 13 geeft aan dat de verzoekende staat kan weigeren als voorwaarde op te nemen dat de doodstraf niet zal worden opgelegd en dat het verzoek tot uitlevering «kan» («may») worden geweigerd. Om welke reden wordt het woord «kan» niet gewijzigd in «moet» («shall»), nu het de intentie van alle Europese landen lijkt om niet uit te leveren naar een land dat de doodstraf op kan leggen.

In het verlengde van artikel 13, de op te leggen strafmaat in de VS, hebben de leden van de GroenLinks-fractie de volgende vragen. In de VS hanteert men het «three strikes out»-principe. Kan worden aangegeven in hoeverre Nederlandse veroordelingen meewegen voor de strafrechter in de VS? Kan een veroordeling in de VS en twee veroordelingen in Nederland leiden tot een levenslange gevangenisstraf in de VS?

Ingevolge artikel 14 van de ontwerp-Overeenkomst kan gevoelige informatie, in overleg met de aangezochte Staat, worden beschermd. Een dergelijke bepaling is niet in het bilaterale Verdrag van 1980 terug te vinden.

Betekent dit dat deze informatie aan de opgeëiste persoon en zijn raadsman kan worden onthouden? Wordt deze informatie in dat geval dan wel aan de uitleveringsrechter verstrekt?

Is er in dat geval nog enige mogelijkheid van controle door de opgeëiste persoon en zijn raadsman? Is het mogelijk dat iemand wordt uitgeleverd zonder dat wordt aangegeven op basis van welke verdenking?

De leden van de Groenlinks-fractie merken op dat in artikel 16 wordt aangegeven dat sprake is van terugwerkende kracht ten aanzien van de toepassing van de ontwerp-Overeenkomst. Gezien de verregaande conse-

quantities verzoeken deze leden de minister aan te geven of de terugwerkende kracht kan worden uitgesloten.

Uit artikel 16a valt af te leiden dat onze Grondwet kan worden gepasseerd. Is het waar dat door onderling overleg het passeren van de Grondwet tot de mogelijkheden behoort?

Concluderend vragen deze leden of de ontwerp-Overeenkomst niet teveel gericht is op de wensen en noden van de Amerikaanse overheid. Kan de minister aangeven wat het voordeel voor Nederland is bij de ontwerp-Overeenkomst? Welke concrete problemen voor de Nederlandse Justitie worden met de ontwerp-Overeenkomst opgelost?

In het kader van de gelijkwaardigheid van Nederland en de VS vragen de leden van de GroenLinks-fractie de minister of hij – in aansluiting op de inhoud van zijn brief van 20 maart 2002 – kan aangeven van hoeveel Amerikanen Nederland in de periode van 1 januari 1998 tot heden de uitlevering heeft gevraagd en hoeveel opgeëiste Amerikanen daadwerkelijk aan Nederland zijn uitgeleverd.

Verwacht de minister – na aanvaarding van de ontwerp-Overeenkomst – een toename van uitleveringsverzoeken van de VS? Welke gevolgen zal de invoering van de ontwerp-Overeenkomst hebben voor de belasting van de rechterlijke macht (zowel het openbaar ministerie als de zittende magistratuur)?

D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de ontwerp teksten van de Overeenkomsten tussen de Europese Unie en de VS inzake uitlevering en wederzijdse rechtshulp.

Deze leden zouden graag een nadere toelichting krijgen op onderstaande vragen en opmerkingen. In het algemeen overleg van 7 mei 2003 over de JBZ-raad is reeds aan de minister gevraagd in te gaan op verschillende van onderstaande punten. De leden van de D66-fractie gaan er dan ook vanuit dat de minister voldoende tijd heeft gehad om een bevredigend antwoord te geven.

Deze leden vinden de huidige gang van zaken met betrekking tot uitlevering aan de VS aanleiding geven tot ongerustheid. De verhalen van Nederlandse verdachten die in een strafrechtprocedure in de VS terecht komen, stemmen niet vrolijk. Met name het systeem van *plea bargaining* baart de leden van de D66-fractie zorgen. Het Amerikaanse systeem botst op essentiële punten met het Nederlandse strafrecht. Deze leden hechten dan ook sterk aan een rechterlijke toetsing alvorens een verdachte wordt uitgeleverd aan de VS. Echter, het huidige Uitleveringsverdrag vereist slechts overlegging van een summier overzicht van het vergaarde bewijs, waardoor de Nederlandse rechter slechts een beperkte mogelijkheid heeft om de uitlevering te toetsen.

In de onderhavige ontwerp-Overeenkomst is geen link opgenomen met het EVRM. De leden van de D66-fractie hechten er zeer aan dat op de uitlevering aan de VS ook het EVRM van toepassing is. Wat is de visie van de minister op dit punt?

Is het waar dat de Franse regering heeft aangedrongen op het opnemen van een bepaling in de ontwerp-Overeenkomst die verwijst naar het EVRM? Zo ja, steunt Nederland het Franse initiatief? Is de minister van mening dat in de ontwerp-Overeenkomst een bepaling moet worden opgenomen om te waarborgen dat de beginselen uit het EVRM op de uitleveringsprocedures worden nageleefd? Welke garanties zijn er in de

ontwerp-Overeenkomst om de rechten van de mens, zoals neergelegd in het EVRM, worden beschermd? Is de minister van mening dat in de ontwerp-Overeenkomst voldoende garanties zijn ingebouwd om de beginselen van het EVRM overeind te houden?

Artikelsgewijs willen de leden van de D66-fractie duidelijkheid op de volgende punten:

Wat betekent de laatste zin van artikel 2 lid 3 «tenzij de VS en de betrokken lidstaat ermee instemmen om een andere instantie aan te wijzen»? Betekent dat voor Nederland dat de Nederlandse regering in overleg met de Amerikaanse administratie kan bepalen welke instantie ermee belast zal worden, zonder dat er vooraf nadere eisen worden gesteld aan de aard van de instantie en onder welke verantwoordelijkheid deze instantie valt?

Het is de leden van de fractie van D66 niet duidelijk of artikel 4 van de ontwerp-Overeenkomst in de plaats komt van artikel 2 van het bilaterale Verdrag. Artikel 3 sub a van de ontwerp-Overeenkomst laat immers ruimte voor verschillende interpretaties. Om aan deze mogelijke interpretatieverschillen een eind te maken, zou Nederland in een notawisseling eventuele misverstanden ten aanzien van de uitleg van dit artikel moeten wegnemen. Graag een toelichting.

In het algemeen overleg over de JBZ-raad van 7 mei 2003 stelde de minister zich op het standpunt dat: «Als er een uitleveringsverzoek ligt, zal de Nederlandse rechter beslissen of deze bepaling van toepassing is». Volgens de leden van de D66-fractie kan het niet zo zijn dat op het moment dat duidelijk is dat er vragen zijn met betrekking tot dit artikel de minister de interpretatie van het artikel aan de rechter overlaat. De politiek behoort keuzes te maken en die niet doelbewust op het bordje van de rechterlijke macht te leggen. De leden van de D66-fractie willen van de minister weten hoe hij deze onnodige interpretatiediscussie wenst op te lossen. Deze leden zijn voorts benieuwd hoe de andere lidstaten en de VS het artikel interpreteren.

Het bestaande bilaterale Verdrag voorziet in een lijst van strafbare feiten die tot uitlevering kunnen leiden. Dit systeem wordt met de ontwerp-Overeenkomst verlaten. Voortaan kunnen alle delicten, waarop in beide landen meer dan één jaar gevangenisstraf staat, leiden tot uitlevering. Kan de minister aangeven hoe de eis van dubbele strafbaarheid wordt ingekleurd? Kan de minister bijvoorbeeld ingaan op het veelvuldig toepassen van «*conspiracy*» in de VS?

Betekent dit artikel een verruiming van de mogelijkheden tot uitlevering ten opzichte van het bilaterale Verdrag?

Wat betekent in het tweede lid van artikel 4 «voor ieder ander in het verzoek gespecificeerd strafbaar feit, indien laatstbedoeld feit strafbaar is gesteld met een vrijheidsstraf van een jaar of minder»? Kan bijvoorbeeld een Nederlander, naast het strafbare feit waar het uitleveringsverzoek op gebaseerd is, dan in de VS ook berecht worden voor het kopen van hasj in Nederland? Geldt dan niet het vereiste van dubbele strafbaarheid?

Het uitleveringsverzoek kan niet alleen uitgaan van het ministerie van Justitie, maar ook van bijvoorbeeld het ministerie van Buitenlandse Zaken. In het bilaterale Verdrag van 1980 kan een uitleveringsverzoek slechts langs diplomatieke weg plaats vinden. Wat dat betreft zien de leden van de fractie van D66 artikel 5 van het onderhavige ontwerp-Overeenkomst als een verbetering ten opzichte van het bilaterale Verdrag van 1980.

Deze leden zijn van mening dat uitleveringsverzoeken zoveel mogelijk via de juridische weg moeten worden afgehandeld. Dat is de beste manier om de rechten van de burgers te bewaken. Diplomaten zijn niet ingesteld

op bescherming van de individuele rechten van burgers, maar veel meer op het waarborgen van diplomatieke betrekkingen met bevriende staten. Dat kan ertoe leiden dat diplomaten onder druk van de VS toch instemmen met uitlevering, terwijl aan die uitlevering juridische bezwaren kleven.

De leden van de D66-fractie zouden graag zien dat de minister in een notawisseling opneemt dat hij de voorkeur geeft aan het afhandelen van uitleveringsverzoeken door het ministerie van Justitie. Kan de minister aangeven wat zijn visie met betrekking tot het voorgaande is?

De leden van de fractie van D66 vinden, met betrekking tot artikel 10 van de ontwerp-Overeenkomst, dat uit die ontwerp-Overeenkomst of uit de toelichting daarop ondubbelzinnig moet blijken dat een verzoek tot uitlevering van het Internationaal Strafhof vóór eenzelfde uitleveringsverzoek van de VS moet gaan. Het mag niet zo zijn dat onder politieke druk van de VS een verzoek van het Internationaal Strafhof door Nederland wordt afgewezen.

In de brief van 24 april 2003 heeft de minister toegezegd dat in een bij de ontwerp-Overeenkomst behorende notawisseling zal worden opgenomen dat «deze bepalingen geen wijziging beogen te brengen in de relaties van de bij de ontwerp-Overeenkomst betrokken landen met het Internationaal Strafhof». Gezien de houding van de VS ten aanzien van het Internationaal Strafhof vinden deze leden het van het grootste belang dat er geen enkel misverstand bestaat over de positie van Nederland en de Europese Unie: een uitleveringsverzoek van het Internationaal Strafhof gaat in beginsel voor een uitleveringsverzoek van de VS. De leden van de D66-fractie zijn van mening dat in de begeleidende notawisseling dit standpunt expliciet naar voren moet komen.

Kan de minister aangeven of hij hiertoe bereid is? Zo nee, waarom niet? Op welke wijze wil hij dan garanderen dat de positie van het Internationaal Strafhof op geen enkele wijze onder druk komt te staan?

Klopt het dat de VS zich hebben verzet tegen de opname van een expliciete verwijzing naar het Internationaal Strafhof in de ontwerp-Overeenkomst? Zo ja, kan de minister aangeven hoe hij aankijkt tegen het Amerikaanse verzet hiertegen?

Voorts willen de leden van de D66-fractie duidelijkheid omtrent de mogelijkheid dat Europeanen aan de VS worden uitgeleverd en vervolgens berecht worden door *Special (Military) Tribunals*. Kan de minister aangeven in hoeverre is gegarandeerd dat uitleveringsverzoeken van de VS hier niet toe leiden? De leden van de D66-fractie willen absolute zekerheid dat Europeanen niet kunnen worden uitgeleverd aan de VS en vervolgens in een juridisch niemandsland als de gevangenen in bijvoorbeeld Guantánamo Bay terecht komen. Kan de minister deze garantie geven?

De leden van de D66-fractie zijn van mening dat er een uitzondering moet worden opgenomen in de ontwerp-Overeenkomst opdat uitlevering aan de VS voor berechting door militaire tribunaal die niet voldoen aan de minimale eisen van behoorlijke rechtspraak, kan worden voorkomen. Kan de minister reageren op dit voorstel?

Deze leden zijn van mening dat met betrekking tot uitleveringsverzoeken waar de doodstraf opgelegd zou kunnen worden er een principieel verbod komt op het honoreren van een uitleveringsverzoek van de VS. Verbod op de doodstraf is één van de gemeenschappelijke waarden waarop de Europese Unie geënt is. Het is van het grootste belang dat in Verdragen met landen waar de doodstraf onderdeel maakt van het strafrechtstelsel er spijkerharde afspraken worden gemaakt over de uitleveringsprocedure.

De lidstaten moeten niet de bevoegdheid krijgen de uitlevering te weigeren, maar daartoe verplicht zijn. Met andere woorden de leden van de D66-fractie zijn van mening dat het woord «kan» in art. 13 van de ontwerp-Overeenkomst moet worden vervangen door «moet».

De leden van de D66-fractie vinden dat de Nederlandse regering niet slechts een verantwoordelijkheid heeft ten aanzien van Nederlandse burgers. De ontwerp-Overeenkomst heeft gevolgen voor alle Europeanen. De Nederlandse regering moet ook rekening houden met het feit dat sommige lidstaten geen bilateraal Verdrag met de VS hebben afgesloten en dat betekent dat de onderhavige ontwerp-Overeenkomst als grondslag voor de uitleveringsprocedure in deze lidstaten gaat gelden. Kan de minister aangeven of hij bereid is op te komen voor de belangen van alle Europese burgers?

Is het juridisch wel mogelijk om deze ontwerp-Overeenkomst van toepassing te verklaren op strafbare feiten die vóór de inwerkingtreding ervan zijn gepleegd, zo vragen deze leden. Druist het in artikel 16 neergelegde niet in tegen één van de grondbeginselen van het Nederlandse strafrecht?

In artikel 19 van de ontwerp-Overeenkomst wordt verwezen naar een annex. Deze annex is echter niet toegevoegd aan de stukken. Op welke landen heeft dit artikel betrekking? Kan de annex alsnog naar de Tweede Kamer worden gestuurd?

De ontwerp-Overeenkomstsluitende partijen, de VS en de Europese Unie, zullen ingevolge art 19 bis uiterlijk na vijf jaar na inwerkingtreding dit ontwerp-Overeenkomst aan een gemeenschappelijke herziening onderwerpen. In hoeverre heeft de Nederlandse regering en de Tweede Kamer bij de herziening nog invloed op het proces? Hoe zit het met democratische controle ten tijde van de herziening van dit ontwerp-Overeenkomst? Welke parlementen worden er bij de herziening betrokken? Wat gebeurt er als ten tijde van de herziening het Europees Parlement geen mede-wetgevende bevoegdheid heeft? Kan de minister aangeven in hoeverre herziening van de ontwerp-Overeenkomst zou vallen onder mede-wetgevende bevoegdheid van het Europees Parlement? Kan de minister aangeven hoe hij de democratische controle op de herziening wil garanderen indien het Europees Parlement dan geen mede-wetgevende bevoegdheid heeft?

ANTWOORDEN

Woord vooraf

Tijdens het schriftelijk overleg is behalve onderstaande vragen ook een serie vragen gesteld over de brief van de minister van Justitie van 24 april 2003 aangaande verdragen tussen de EU en VS inzake strafrechtelijke samenwerking (23 490, nr. 267, agendapunt B11) voortaan te noemen: de vragen inzake EU-VS algemeen en een serie vragen over de ontwerp-overeenkomst inzake rechtshulp tussen de EU en de VS (23 490, nr. 267, agendapunt B11), voortaan te noemen: de vragen EU-VS rechtshulp, welke beide laatste series in afzonderlijke kamerstukken zijn afgedrukt. Bij de beantwoording van alle vragen is zoveel mogelijk de volgorde en systematiek aangehouden, waarin ze zijn gesteld. Echter in de gevallen dat er sprake is van identieke of sterk gelijkende vragen, zijn deze gecombineerd beantwoord onder vermelding van de fracties waarvan de leden vragen hebben geformuleerd.

Alle gestelde vragen te samen geven ook aanleiding tot algemene opmerkingen die zijn opgenomen in de inleiding op het antwoord op de vragen inzake EU-VS algemeen. Naar deze inleiding wordt, in voorkomend geval, in antwoorden op detailvragen verwezen.

Gevraagd door leden van de CDA-fractie naar problemen met de methodiek van aanvullende verdragen voor de toepassing in de praktijk, wordt opgemerkt dat het uiteraard mooier en praktischer is alles in een verdrag te verwerken. Echter waar dit niet mogelijk is, is gebleken dat officieren van justitie, rechters en advocaten zeer wel in staat blijken verdragen in onderlinge samenhang te lezen en toe te passen. Zo zijn al sinds jaren, in bijvoorbeeld uitleveringszaken met EU-lidstaten, zowel het Europees Uitleveringsverdrag van de Raad van Europa, artikelen van de bijbehorende protocollen en de Uitvoeringsovereenkomst van Schengen gelijktijdig van toepassing. Wel wordt vanuit het ministerie van Justitie een handleiding verzorgd over geldende verdragen, welke naar aanleiding van deze overeenkomsten zal worden bijgesteld.

De leden van de fracties van CDA, PvdA, VVD, SP en GroenLinks stelden een aantal vragen over de toepassing in de praktijk van artikel 14 van de ontwerp-uitleveringsovereenkomst. Vooropgesteld wordt dat de bepaling uitsluitend ziet op gegevens die in het kader van een uitleveringsverzoek voor toezending aan de aangezochte staat in aanmerking komen, maar waarvan het niet wenselijk is dat deze publiek worden. Reden kan zijn dat openbaarmaking andere lopende onderzoeken naar bij voorbeeld mededaders kan schaden. Voor dergelijke situaties bepaalt artikel 14 niet meer dan dat de verzoekende staat kan vragen of de te verstrekken gegevens vertrouwelijk kunnen worden behandeld. De aangezochte staat zal dat per geval moeten bezien. Indien de gewenste vertrouwelijkheid niet kan worden gewaarborgd, zal de verzoekende staat dat moeten meewegen in zijn beslissing of hij de gegevens al dan niet verstrekt. Consequentie van het niet verstrekken kan zijn dat de uitlevering niet wordt toegestaan. Voor de goede orde wordt hier benadrukt dat in dit verband bij openbaarheid uitsluitend aan externe openbaarheid moet worden gedacht. Het gaat dus niet om het onthouden van informatie aan de opgeëiste persoon. In de Nederlandse uitleveringsprocedure zou dat ook niet kunnen, omdat de informatieplicht aan de opgeëiste persoon en diens recht op toegang tot het gehele uitleveringsdossier is verzekerd door artikel 23 van de Uitleveringswet. Hieruit en uit het feit dat de beslissing op een uitleveringsverzoek altijd wordt vastgelegd in een uitleveringsbeschikking waarin exact wordt aangegeven voor welke feiten iemand wordt uitgeleverd blijkt, dat – ook in theorie – niemand kan worden uitgeleverd zonder

op de hoogte te zijn van de verdenking die tegen hem bestaat. Bij uitlevering met toepassing van de verkorte procedure volgt geen beschikking, maar wordt de opgeëiste persoon alvorens hij zijn instemming geeft, geïnformeerd over de feiten waarvoor zijn uitlevering wordt gevraagd.

De leden van de fractie van de PvdA en D66 vroegen naar garanties tegen uitlevering van personen aan de VS met het oog op overbrenging naar Guantánamo Bay en dergelijke. De praktijk inzake de overbrenging van personen naar Guantánamo Bay laat zien, dat deze personen betreft ten aanzien waarvan de autoriteiten van de VS vermoeden dat zij relaties onderhouden met bepaalde terroristische organisaties. Tegen betrokkenen lijkt geen verdenking van het begaan van concrete strafbare feiten te bestaan en tegen hen is evenmin een bevel tot aanhouding, gestoeld op een verdenking ter zake van een strafbaar feit, uitgevaardigd. Doel van de overbrenging lijkt te zijn het vergaren van informatie al dan niet gevolgd door internering.

Bij een verzoek tot uitlevering ter fine van strafvervolgning dient, zo blijkt uit artikel 9 van het bilaterale uitleveringsverdrag, in elk geval te worden overgelegd een door een bevoegde rechterlijke autoriteit afgegeven aanhoudingsbevel én bewijsmateriaal dat naar het recht van de aangezochte staat aanhouding en dagvaarding van de opgeëiste persoon kan rechtvaardigen. Deze bepaling vormt derhalve een barrière voor de formulering van een verzoek tot uitlevering met het oogmerk betrokkene na zijn feitelijke overlevering te detineren zonder dat een strafproces wordt nagestreefd. De voorliggende ontwerpovereenkomst tussen de EU en de VS bevat geen aanvullende bepalingen, die dat wel mogelijk zouden maken.

De leden van de fracties van PvdA, VVD, SP en GroenLinks vroegen of er in de ontwerp-uitleveringsovereenkomst een terugkeergarantie komt. De ontwerpovereenkomst regelt niets over eigen onderdanen en dus ook geen terugkeergarantie. Reden is dat een aantal lidstaten een (grond)wettelijk verbod op uitlevering van eigen onderdanen kennen. Tegen die achtergrond is besloten dat een bepaling in de ontwerpovereenkomst inzake eigen onderdanen weinig zin zou hebben, omdat deze niets zou wijzigen aan de bestaande situatie. Uitlevering van eigen onderdanen en dus ook de terugkeergarantie blijft derhalve een zaak van bilaterale verdragen en regelingen.

De leden van de PvdA-fractie vroegen waarom in de ontwerp-uitleveringsovereenkomst niet wordt gesproken over uitlevering aan speciale tribunalen. De gedachte van de Commissie Meijers dat een expliciete uitzondering voor bijzondere tribunalen noodzakelijk zou zijn (punt 10), wordt niet gedeeld. De vermelding in de vierde alinea van de preambule in de ontwerp-uitleveringsovereenkomst inzake het recht op een eerlijke proces maakt voldoende duidelijk aan welke criteria een strafvervolgning dient te voldoen, wil een uitleveringsverzoek succes kunnen hebben.

Naar aanleiding van de opmerking van de leden van de PvdA-fractie dat zij de drempel voor uitlevering, genoemd in artikel 4 van de ontwerp-uitleveringsovereenkomst, te laag vinden, wordt allereerst verwezen naar het antwoord op eerdere vragen, in kamerstukken II 2002/2003, 23 490, *nr* hierboven, waarin is aangegeven dat artikel 4 niet van toepassing in de relatie tussen Nederland en de VS. Deze leden signaleren voorts, terecht, dat het bilaterale verdrag een identieke drempel kent. Deze luidt overigens niet een straf van «minimaal een jaar»; maar vereist is een straf van meer dan een jaar. In de bijna twintig jaren dat het bilaterale uitleveringsverdrag is toegepast, is deze benedengrens nooit te laag gebleken. De maximumstraffen die aan de orde waren, benaderden dat minimum zelfs

niet. Indien vervolgens bedacht wordt, dat de strafmaxima in de VS aanzienlijk hoger liggen dan in Nederland, lijkt voor de vrees dat voor bagatelfeiten zal moeten worden uitgeleverd, weinig grond aanwezig. Gevraagd door de leden van de fracties van CDA en D66 naar de criteria voor het bepalen van dubbele strafbaarheid wordt het volgende geantwoord. Het is staande praktijk in alle lidstaten en de VS dat dubbele strafbaarheid wordt vastgesteld aan de hand van een beoordeling van het feitencomplex en de overgelegde wetsartikelen. De uitleveringsrechter in de aangezochte staat stelt zich de vraag of de feiten die hem worden gepresenteerd mede gelet op de kwalificaties in de verzoekende staat, indien deze zich in zijn land hadden voorgedaan, een strafbaar feit zou opleveren. Indien dat het geval is, is er sprake van dubbele strafbaarheid, ook al wordt in de aangezochte staat een andere kwalificatie gebruikt. Zodoende kan het voorkomen dat in de verzoekende en in de aangezochte staat de verweten gedraging op verschillende wijze wordt gekwalificeerd. Teneinde te voorkomen dat zulks problemen oplevert, worden in uitleveringsverdragen bepalingen als bedoeld in artikel 4, derde lid, van de ontwerp-uitleveringsovereenkomst opgenomen.

De leden van de PvdA-fractie vroegen naar de werking van artikel 4, vijfde lid, van de ontwerp-uitleveringsovereenkomst. Vooropgesteld wordt dat in antwoord op de vragen EU-VS algemeen al is aangegeven dat artikel 4 niet van toepassing is in de relatie tussen Nederland en de VS. Voorts bevat genoemd artikel geen vijfde lid; bedoeld zal zijn het vierde lid. Wat betreft feiten die tot uitlevering kunnen leiden en die buiten het grondgebied van de verzoekende staat zijn gepleegd, geldt voor Nederland artikel 2, derde lid van het bilaterale uitleveringsverdrag. Anders dan vragenstellers menen, doet deze bepaling geen afbreuk aan de eis van dubbele strafbaarheid, zoals ook moge blijkt uit het antwoord op de voorafgaande vraag van deze leden.

De leden van de fracties van CDA, PvdA, VVD, SP en GroenLinks, vroegen een nadere toelichting op het eerste, tweede, derde lid, onderdeel c, en vierde lid van artikel 4, voor zover niet zeker is dat artikel 4 niet geldt. Artikel 4 is niet van toepassing in de relatie Nederland en de VS. Voor de goede orde wordt hier nog opgemerkt, dat zowel de eis van dubbele strafbaarheid als de bescherming van het specialiteitsbeginsel gehandhaafd blijft. Het specialiteitsbeginsel lijdt alleen uitzondering in geval van toepassing van de verkorte procedure, omdat artikel 45, derde lid, van de Uitleveringswet bepaalt dat het specialiteitsbeginsel niet geldt bij de verkorte procedure.

De leden van de fracties van PvdA, VVD, SP en GroenLinks vroegen in hoeverre Nederlandse veroordelingen meewegen in de VS en in hoeverre twee veroordelingen in Nederland bij veroordeling in de VS kunnen leiden tot een levenslange gevangenisstraf aldaar. Bij het federale ministerie van Justitie van de VS, zo is gebleken, is niet bekend dat staten waar dit systeem wordt gehanteerd, daarbij ook buitenlandse veroordelingen laten meewegen. In elk geval zijn noch bij dat ministerie noch bij het Nederlandse ministerie van Justitie gevallen bekend waarin rechtshulpverzoeken strekkende tot het verstrekken van justitiële antecedenten voor dit doel zijn gedaan.

De leden van de PvdA-fractie stelden een aantal vragen met betrekking tot de bij een uitleveringsverzoek over te leggen stukken. Zoals in de inleiding is vermeld, dient de ontwerp-uitleveringsovereenkomst in samenhang met het bilaterale verdrag te worden gelezen. De ontwerpovereenkomst regelt niets over de inhoud en bijlagen bij een uitleveringsverzoek. De artikelen 5 en 7 zien alleen op de wijze van toezending welke overigens geen wijziging brengt in de bescherming van persoonsgegevens. Artikel 9 van het bilaterale verdrag blijft, met uitzondering van het eerste lid,

gelden, zodat de daarin voorgeschreven gegevens steeds moeten worden overgelegd.

Voor een antwoord op de vraag van deze leden naar de gevolgen van te summiere gegevens in een uitleveringsverzoek wijzen wij op artikel 10 het bilaterale verdrag, dat de mogelijkheid biedt aanvullende informatie op te vragen bij de verzoekende staat. Blijven de gegevens onvoldoende dan zal de uitlevering worden geweigerd.

De leden van de fracties van PvdA, VVD, SP en GroenLinks vroegen naar de betekenis van «provisional arrest» en de betekenis van artikel 6 van de ontwerpovereenkomst voor Nederland. Zoals uit artikel 3, eerste lid, onderdeel c, van de ontwerp-uitleveringsovereenkomst blijkt, wordt artikel 6 alleen toegepast ingeval in het bilaterale verdrag niet is voorzien in rechtstreekse toezending van verzoeken om voorlopige aanhouding tussen de ministeries van Justitie. Artikel 11, eerste lid, van het bilaterale verdrag regelt echter die rechtstreekse toezending. Uit artikel 11 blijkt tevens dat voorlopige aanhouding plaats vindt op verzoek en totdat het uitleveringsverzoek is ontvangen. Een voorlopige aanhouding is onderworpen aan toetsing door de rechter, zo blijkt verder uit de artikelen 14 en volgende van de Uitleveringswet.

De leden van de fracties van PvdA, VVD, SP en GroenLinks vroegen of ingevolge artikel 8 van de ontwerp-uitleveringsovereenkomst de rechter nog bevoegd is aanvullende informatie te vragen en of het juist is dat de verzoekende staat geen bewijsmateriaal behoeft te overleggen. Zoals hierboven, op een vraag van de leden van de fractie van de PvdA, al is geantwoord, verandert er niets in de stukken die bij een uitleveringsverzoek moeten worden overgelegd. Artikel 9 van het bilaterale verdrag, met uitzondering van de wijze van toezending, blijft gelden. Wat artikel 8 van de ontwerpovereenkomst betreft, is het eerste lid niet van toepassing tussen Nederland en de VS, omdat aanvullende informatie in artikel 10 van het bilaterale verdrag is geregeld. Er verandert dus niets in de mogelijkheid voor de rechter om dergelijke informatie te verzoeken. Alleen de wijze van toezending wordt eenvoudiger, omdat deze ingevolge het tweede lid van artikel 8 van de ontwerpovereenkomst rechtstreeks van ministerie van Justitie naar ministerie van Justitie kan worden verzonden in plaats van via het diplomatieke kanaal.

De stelling van de minister van Justitie in de Staatscourant van 9 mei, dat ten gevolge van de ontwerp-uitleveringsovereenkomst voortaan bij een uitleveringsverzoek geen bewijsmateriaal meer zou behoeven te worden overgelegd, berust op een vergissing. Juist omdat de ontwerp-overeenkomst niets regelt over de stukken die ter staving van bij een uitleveringsverzoek moeten worden overgelegd, dient te worden teruggegrepen op het bilaterale verdrag, meer in het bijzonder artikel 9, dat met uitzondering van het eerste lid, onverkort blijft gelden.

De leden van de fracties van de PvdA, VVD, SP en GroenLinks vroegen, tegen de achtergrond van artikel 10 van de ontwerp-uitleveringsovereenkomst, of de VS een gelijke status als een EU-lidstaat krijgen op het punt van het Europees aanhoudingsbevel. Artikel 10 regelt wat er dient te gebeuren indien een lidstaat zowel een uitleveringsverzoek van de VS als een Europees aanhoudingsbevel van een andere lidstaat ontvangt met betrekking tot dezelfde persoon. Uitgangspunt is, zoals dat ook heden ten dage ingevolge bij voorbeeld artikel 14 van het bilaterale uitleveringsverdrag het geval is, dat beide verzoeken gelijkwaardig zijn. Met andere woorden er is geen automatische voorrang voor het Amerikaanse verzoek of voor het Europees aanhoudingsbevel.

Die gelijkwaardigheid is het enige raakvlak van de VS met een Europees aanhoudingsbevel. Geruchten dat de VS op termijn ook gebruik zouden mogen maken van het Europese aanhoudingsbevelen zijn volstrekt uit de lucht gegrepen. Artikel 10 regelt verder, dat aan de hand van de in het tweede lid opgenomen criteria dient te worden besloten aan welk land betrokkene wordt uitgeleverd respectievelijk wordt overgeleverd.

De leden van de fracties van PvdA, GroenLinks en D66 vroegen naar de wijze waarop met samenloop van een verzoek van EU-lidstaten en een verzoek van het Internationaal Strafhof zal worden omgegaan en hoe met samenloop van een verzoek van de VS en een verzoek van het Internationaal Strafhof. Voor laatstbedoelde situatie acht D66 het wenselijk dat aan een verzoek van het Strafhof altijd voorrang moet worden gegeven. Het is niet noodzakelijk in de ontwerp-uitleveringsovereenkomst speciale regels voor het Strafhof te creëren, omdat het Statuut zelf daarin voorziet. Het Statuut van het Internationaal Strafhof erkent dat een overleveringsverzoek van het Strafhof kan samenlopen met een uitleveringsverzoek van een andere staat en bevat in artikel 90 voor die situatie gedetailleerde regels. Concreet betekent dit voor de door de vragenstellers genoemde gevallen van samenloop het volgende.

Samenloop van een verzoek van een EU-lidstaat en een verzoek van het Internationaal Strafhof: artikel 90, tweede lid, Statuut ISH schrijft in dit geval voor dat Nederland steeds voorrang geeft aan het verzoek van het Strafhof (mits het Strafhof heeft bepaald dat de zaak ontvankelijk is). De ratio van deze voorrangsbepaling is dat de EU-lidstaat waarvan het uitleveringsverzoek afkomstig is, ook partij is bij het Statuut ISH en uit dien hoofde er bij voorbaat mee heeft ingestemd, terug te zullen treden als het Strafhof heeft besloten een bepaalde zaak aan zich te trekken.

Samenloop van een verzoek van de VS en een verzoek van het Internationaal Strafhof: In dit geval is het ene verzoek afkomstig van een staat die géén partij is bij het Statuut ISH, terwijl Nederland bovendien een internationale verplichting heeft om in beginsel aan dat verzoek te voldoen. Voor dit geval, waarin Nederland zowel jegens het Strafhof als jegens de verzoekende staat een verplichting tot uitrespectievelijk overlevering heeft, schrijft artikel 90, zesde lid, Statuut ISH voor dat de aangezochte staat (Nederland) zelf zal bepalen aan welk verzoek het voorrang zal geven. Hierbij dient Nederland volgens artikel 90, zesde lid, alle relevante factoren in overweging te nemen, zoals de respectievelijke data van de verzoeken, de belangen van de verzoekende staat en de mogelijkheid van verderlevering tussen het Strafhof en de concurrerende verzoekende staat. In het Statuut ISH ligt dus niet besloten, dat in de bedoelde situatie steeds voorrang wordt gegeven aan het verzoek van het Strafhof.

De leden van de fracties van PvdA, VVD, SP en GroenLinks stelden in verband met artikel 11 van de ontwerp-uitleveringsovereenkomst een aantal vragen over de afstand van het specialiteitsbeginsel bij de verkorte procedure. Voor de goede orde wordt opgemerkt, dat artikel 11 niet van toepassing is in de relatie tussen Nederland en de VS, omdat het bilaterale verdrag zelf in artikel 16 voorziet in een regeling inzake verkorte procedure. Laatstbedoelde bepaling zegt niets over het specialiteitsbeginsel; de Uitleveringswet echter wel. Deze bepaalt uitdrukkelijk, in het derde lid van artikel 45, dat bij de verkorte procedure het specialiteitsbeginsel niet geldt. De opgeëiste persoon wordt voorafgaand aan het geven van zijn instemming op deze consequentie gewezen. Ten slotte wordt nog opgemerkt dat in de praktijk personen wier uitlevering door Nederland aan de VS wordt verzocht altijd kiezen voor de verkorte procedure, terwijl dit bij uitlevering naar de VS niet het geval is.

De leden van de fracties van de PvdA, VVD, SP, GroenLinks en D66 vroegen waarom in artikel 13 van de ontwerp-uitleveringsovereenkomst

niet de term «shall» is gebruikt, aangezien het de intentie lijkt van alle lidstaten om niet uit te leveren naar een land dat de doodstraf kan opleggen. De gedachte dat de lidstaten niet aan de VS willen uitleveren, omdat daar de doodstraf kan worden opgelegd, moet op een misverstand berusten. Artikel 13 strekt er juist toe om uitlevering wel mogelijk te maken in doodstrafzaken en is ook verenigbaar met het zesde Protocol bij het EVRM. Slechts wanneer de garanties die op basis van genoemd artikel kunnen worden gevraagd niet wordt gegeven, komt weigering van de uitlevering aan de orde. Tegen deze achtergrond kon ook worden verstaan met de term «may».

De leden van de fracties van PvdA, VVD, SP, GroenLinks en D66 stelden vragen over de in artikel 16 van de ontwerp-uitleveringsovereenkomst geregelde toepassing van het verdrag in de tijd, in het bijzonder de terugwerkende kracht ervan. Onder de meeste uitleveringsverdragen, waaronder het Europees uitleveringsverdrag van de Raad van Europa en het EU-uitleveringsverdrag, is het mogelijk ook de uitlevering te verzoeken voor feiten die zijn gepleegd, voordat het desbetreffende verdrag in werking is getreden. Dit wordt niet in strijd geacht met het *lex certa* beginsel, omdat niet het tijdstip van het strafbare feit bepalend is, maar het tijdstip van het uitleveringsverzoek. Wat betreft de in het tweede lid genoemde artikelen 4 en 9, geldt het volgende. Zoals in antwoord op de vragen EU-VS algemeen al is aangegeven zal artikel 4 niet van toepassing zijn in de relatie tussen Nederland en de VS. Hetzelfde geldt ten aanzien van artikel 9, omdat het bilaterale verdrag in artikel 13 voorziet in een regeling van tijdelijke overbrenging.

De leden van de fracties van de PvdA, VVD, SP en GroenLinks vroegen of uit artikel 16a van de ontwerp-uitleveringsovereenkomst mag worden afgeleid dat de Grondwet kan worden gepasseerd. Het tweede lid van deze bepaling is bedoeld voor het geval zich een situatie voordoet dat er grondwettelijke bezwaren zijn tegen de uitlevering. Het verdrag schrijft alsdan overleg tussen de betrokken staten, maar niet wat de uitkomst daarvan moet zijn. Doel van het overleg is niet de grondwet te omzeilen, maar te bezien of door aanpassing van het verzoek of andere wijzigingen juist aan de grondwettelijke bezwaren tegemoet kan worden gekomen, zodat een weigering van de uitlevering kan worden voorkomen. Voor Nederland wordt deze bepaling overigens niet erg relevant geacht, omdat – zoals artikel 2, derde lid, van de Grondwet bepaalt – uitlevering alomvattend in de (Uitleverings)wet wordt geregeld en in de verdragen.

De leden van de fracties van de PvdA en D66 achten het wenselijk dat in de ontwerp-uitleveringsovereenkomst expliciet verwezen wordt naar het EVRM. De leden van de D66-fractie hechten er zeer aan dat het EVRM van toepassing is op uitlevering aan de VS. Het staat voor de regering buiten twijfel dat het EVRM-verdrag, met of zonder expliciete vermelding in de ontwerp-uitleveringsovereenkomst van toepassing is op Nederlandse uitleveringsbeslissingen. Hetzelfde geldt voor de toepassing van het bilaterale uitleveringsverdrag, dat evenmin een verwijzing naar het EVRM bevat. Aangezien het opnemen van een verwijzing niets toevoegt aan de juridische werkelijkheid, acht de regering deze niet onontbeerlijk.

Op de vraag van deze leden of de ontwerp-uitleveringsovereenkomst ook voor de Nederlandse Antillen en Aruba moet gaan gelden, luidt het antwoord dat aan beide koninkrijksdelen de vraag inzake de wenselijkheid van medegelding is voorgelegd. Een antwoord is nog niet ontvangen. Naar mag worden aangenomen, zullen beide landen bij hun oordeel de eventuele gevolgen voor het Nederlands-Antilliaanse Uitleveringsbesluit betrekken.

Op de vraag van de leden van de fracties van PvdA, VVD, SP en GroenLinks of de bereidheid bestaat de gegrondheid van het vertrouwen in het Amerikaanse rechtssysteem onafhankelijk te laten onderzoeken op een moment dat meerdere rechters daarover twijfel uitspreken, is reeds ingegaan in de inleiding op de beantwoording van de vragen EU-VS algemeen.

Ook op de vraag van de leden de PvdA-fractie wat er gevaarlijk is aan het innemen van een kritische houding ten aanzien van het Amerikaanse rechtssysteem bevat de inleiding op de beantwoording van de vragen EU-VS algemeen eveneens een reactie.

Gevraagd door de leden van de fracties van PvdA, VVD, SP en GroenLinks naar het tijdschema voor de totstandbrenging van de verdragen, wordt opgemerkt dat dit primair door het voorzitterschap wordt bepaald.

De leden van deze fracties PvdA, VVD, SP en GroenLinks vroegen van hoeveel Amerikanen Nederland gedurende de afgelopen vijf jaren aan de VS de uitlevering heeft gevraagd en hoeveel er daadwerkelijk zijn uitgeleverd. Nederland vroeg in genoemde periode de uitlevering van vier Amerikanen. Drie van deze verzoeken zijn (nog) niet in behandeling genomen, omdat de opgeëiste persoon (nog) niet in de VS werden aangehouden. In een verzoek werd de voorlopige aanhouding, voorafgaand aan het uitleveringsverzoek, afgewezen omdat uit het verzoek tot voorlopige aanhouding onvoldoende bleek, dat er voor een uitlevering voldoende bewijs tegen de opgeëiste persoon beschikbaar was. Met andere woorden er werd niet voldaan aan het «probable cause»-vereiste, dat krachtens het bilaterale uitleveringsverdrag mag worden gehanteerd. Ter vermijding van misverstanden, merk ik op dat in het Amerikaans rechtssysteem, anders dan in veel Europese rechtssystemen de uitlevering van eigen onderdanen regel is in plaats van uitzondering.

Op de vragen van de leden van de fracties van PvdA, VVD, SP en GroenLinks naar de meerwaarde voor Nederland van de ontwerp-uitleveringsovereenkomst is reeds in de inleiding op de beantwoording van de vragen EU-VS algemeen ingegaan.

De vragen van de leden van de VVD-fractie inzake de ontwerp-uitleveringsovereenkomst zijn betrokken bij de beantwoording, hierboven, van soortgelijke of identieke vragen van andere fracties.

Voor het antwoord op de vragen van de leden van de fractie van de SP over de aanleiding voor de onderhandelingen over de ontwerp-uitleveringsovereenkomst wordt verwezen naar de inleiding op de beantwoording van de vragen EU-VS algemeen. De gedachte dat de ontwerp-overeenkomst is opgesteld teneinde de Nederlandse regels te omzeilen, wordt geheel voor rekening van de vragenstellers gelaten. Zowel uit de tekst van de ontwerpovereenkomst als uit de antwoorden op alle gestelde vragen moge blijken, dat deze gedachte op niets berust. Ook voor de idee dat de ontwerp-overeenkomst zou zijn opgesteld, omdat Nederland niet in staat zou zijn zelf criminelen op te sporen, ontbreekt enige grondslag. Integendeel, overeenkomsten als de onderhavige worden gesloten tussen landen die erop vertrouwen aldus hun samenwerking te versterken.

De leden van de SP-fractie vroegen naar de mening van de regering over uitspraken van de hoge commissaris voor de vluchtelingen, de heer Lubbers, over ontwikkelingen in de VS. De heer Lubbers heeft op eigen titel gesproken en in de context van zijn werkzaamheden zijn opvattingen kenbaar gemaakt. De regering acht het niet haar taak over de inhoud van deze uitspraken een oordeel te geven.

De vraag van de leden van de SP-fractie inzake de uitlevering van een Nederlander aan een andere EU-lidstaat in relatie tot artikel 4 van het bilaterale uitleveringsverdrag wordt begrepen als een vraag naar de mogelijkheid van verderlevering van een Nederlander door een andere lidstaat aan de VS. Nederlanders worden alleen uitgeleverd met het oog op een strafvervolgning en met een terugkeergarantie. Uitlevering van Nederlanders vindt dus nimmer plaats met het oog op een strafexecutie. Voorts geldt bij die uitlevering het specialiteitsbeginsel. Zowel de terugkeergarantie als het specialiteitsbeginsel vormen belemmeringen voor het verderleveren van de uitgeleverde Nederlander aan een derde staat. Het specialiteitsbeginsel leidt ertoe dat de instemming van Nederland nodig is voor de verderlevering aan de derde staat. Die instemming zal niet worden gegeven wegens de terugkeergarantie.

De uitspraken van professor mr. F. Rüter in het programma Buitenhof van 11 mei 2003 over de evaluatie van de ontwerp-uitleveringsovereenkomst, waar de leden van de SP-fractie naar verwezen, worden geheel voor zijn rekening gelaten. Een andere gast in voornoemd programma, de voormalig Belgische premier Dehaene, corrigeerde de heer Rüter overigens onmiddellijk. Artikel 19a van de ontwerp-uitleveringsovereenkomst inzake de herziening is opgenomen om rekening te kunnen houden met ontwikkelingen die zich in de EU zouden kunnen voordoen op het terrein van de uitlevering. Er zijn naast het Europees aanhoudingsbevel weliswaar geen verdere plannen, maar het is goed om desondanks een evaluatie in te bouwen. De Unie wil voorkomen dat het onderhavige verdrag een belemmering zou kunnen gaan vormen voor de verdere integratie van de lidstaten op strafrechtelijk terrein. De uitkomsten van de evaluatie zullen in de Raad aan de orde komen en derhalve ook voor het parlement kenbaar zijn. Mocht die evaluatie aanleiding geven het verdrag te herzien, dan zal daarvoor dezelfde procedure gelden als voor de totstandkoming van de ontwerpovereenkomst zo luidt het antwoord op vragen die ter zake door de D66-fractie werden gesteld.

De vraag van de leden van de fractie van GroenLinks of Nederland formeel zal aangeven, dat de ontwerpovereenkomst parlementaire goedkeuring behoeft, is bevestigend beantwoord in de inleiding op de beantwoording van de vragen EU-VS algemeen. Hetzelfde geldt voor de vraag van deze leden over voorlopige toepassing.

De leden van de fractie van GroenLinks vroegen welke adviezen zijn ingewonnen over de ontwerp-uitleveringsovereenkomst en wat het oordeel van de Raad van State is. Verdragen worden door de regering zelfstandig onderhandeld en pas nadat ze ondertekend zijn, in het kader van de goedkeuringsprocedure aan de Raad van State gezonden voor advies. De onderhavige overeenkomst vormt geen uitzondering op die regel.

De leden van deze fractie en van de D66-fractie vroegen voorts of de werking van het bilaterale verdrag is geëvalueerd. Zoals in de inleiding op de beantwoording van de vragen EU-VS algemeen al is aangegeven, functioneert het bilaterale verdrag naar bevrediging. De lopende rechtszaken zien op kwesties die los staan van het verdrag en waren daardoor voor de onderhandelingen van de EU-VS minder relevant.

De leden van de fractie van GroenLinks vroegen naar de juistheid van hun constatering, dat in het bijzonder het laatste jaar er een enorme toename is van het aantal uitleveringsverzoeken van de zijde van de VS, met name met betrekking tot de uitlevering van Nederlanders die er van worden verdacht betrokken te zijn bij smokkel van, kort gezegd, XTC naar de VS. Voorts vroegen zij, in aanvulling op de brief van de minister van Justitie van 20 maart 2002, hoeveel uitleveringsverzoeken er op dit moment door

de VS zijn gedaan. Zij achtten dit een schril contrast met de verwachting van minder dan 1 geval per jaar ten tijde van de goedkeuring van het bilaterale uitleveringsverdrag. Sedert 20 maart 2002 werden, volgens het registratiesysteem, 37 uitleveringsverzoeken van de VS ontvangen. Het merendeel van die verzoeken heeft betrekking op drugsdelicten waaronder XTC. Twaalf verzoeken betreffen Nederlandse onderdanen en zien voor het overgrote deel op drugsdelicten, in het bijzonder XTC. De huidige praktijk wijkt inderdaad sterk af van de verwachtingen in het begin van de jaren tachtig van de vorige eeuw. De toename houdt vooral verband met het in de laatste decennia algemeen stijgend aantal drugsdelicten; twintig jaren geleden was de omvang, geografische spreiding van de criminaliteit en ook drugscriminaliteit van een geheel andere aard dan tegenwoordig.

Op de vraag van de leden van de fractie van GroenLinks, waarom de ontwerp-uitleveringsovereenkomst niet beperkt is tot terrorisme is reeds in de inleiding op de beantwoording van de vragen EU-VS algemeen ingegaan.

De leden van de fractie van GroenLinks vroegen of de regering bereid is om in het kader van de onderhandelingen over de ontwerp-uitleveringsovereenkomst de mogelijkheid van vervolging in de aangezochte staat wanneer deze ook rechtsmacht kan uitoefenen in plaats van uitlevering aan de orde te stellen. Niet in het kader van de EU-onderhandelingen, maar in maart 2003 in het kader van bilaterale overleg met de Amerikanen is dit punt aan de orde gesteld. Verwezen wordt naar de brief van de minister van Justitie van 25 maart 2003, waarbij de toen gemaakte afspraken werden toegezonden en waarover op 12 juni een algemeen overleg met de Vaste Commissie is voorzien. Afgesproken is, dat in zaken waarbij zowel Nederland als de VS rechtsmacht hebben, beide landen in een zo vroeg mogelijk stadium zullen bespreken in welk land de vervolging het beste kan plaatsvinden. Daarbij zal de goede rechtsbedeling in de brede betekenis van artikel 8 van het Europese verdrag inzake de overdracht van strafvervolging, uitgangspunt zijn. Tevens dient bedacht te worden dat er tussen Nederland en de VS wel een uitleveringsverplichting, neergelegd in artikel 1 van het bilaterale uitleveringsverdrag, maar geen verplichting tot overdracht van de strafvervolging bestaat. Met andere woorden het is aan de staat die de rechtsvervolging heeft aangevangen om te beslissen de strafvervolging al dan niet over te dragen.

De leden van de fractie van GroenLinks vroegen of het niet wenselijk is bij de autoriteiten van de VS te bedingen dat een overbrenging van een uitgeleverde Nederlander dient plaats te vinden binnen een bepaald tijdstip na het onherroepelijk worden van het vonnis. Zoals hierboven al werd gesteld bevat de ontwerp-uitleveringsovereenkomst geen bepaling inzake uitlevering van eigen onderdanen en dus geen terugkeergarantie. Die kwestie is een zaak van bilaterale verdragen. Ik verwijs verder naar hetgeen ter zake is opgenomen in de bij genoemde brief van 25 maart 2003 toegezonden «Overeengekomen maatregelen», waarover op 12 juni een algemeen overleg is voorzien.

De leden van de fractie van GroenLinks vroegen of het «recht op een eerlijke behandeling» moet worden gelezen als het «recht op een eerlijk proces». Zij vroegen te motiveren op grond van welke gegevens tot het oordeel kan worden gekomen dat het recht op een eerlijke behandeling in het rechtsstelsel van de VS is gewaarborgd. Het recht op een eerlijke behandeling kan inderdaad worden gelezen als het recht op een eerlijk proces. Aangezien de Engelse tekst van de ontwerp-uitleveringsovereenkomst de term «the right to a fair trial» is gebruikt, is inmiddels – in het

kader van de revisie van de vertaling in de Nederlandse taal – voorgesteld in het Nederlands de term «recht op een eerlijk proces» te gebruiken. In dit verband dient voorts te worden bedacht dat niet alleen EU-lidstaten verplichtingen op het terrein van de mensenrechten zijn aangegaan, maar ook de VS door in 1992 partij te worden bij het Internationaal Verdrag inzake de Burgerrechten en de Politieke Rechten (IVBPR). Op grond van artikel 14 van het IVBPR heeft een ieder recht op een eerlijke en openbare behandeling door een bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige bij de wet ingestelde rechterlijke instantie bij het bepalen van de gegrondheid van een tegen hem ingestelde strafvervolging, of het vaststellen van zijn burgerlijke rechten en verplichtingen in een rechtsgeding.

Onder verwijzing naar artikel 1 van het EVRM vroegen de leden van de fractie van GroenLinks of de Nederlandse overheid de verantwoordelijkheid heeft om aan personen in Nederland de waarborgen van het EVRM te garanderen. Naar de mening van deze leden moeten deze rechten worden gegarandeerd op een wijze die als «practical and effective» kan worden gekwalificeerd. Ook vragen zij op welke wijze de Nederlandse overheid deze waarborgen garandeert indien deze personen worden uitgeleverd aan de VS. Inderdaad heeft Nederland op grond van artikel 1 EVRM de plicht de rechten en vrijheden van het EVRM te verzekeren aan iedereen die onder Nederlandse rechtsmacht ressorteert. Op grond van artikel 94 van de Grondwet hebben de materiële bepalingen van het EVRM rechtstreekse werking in de Nederlandse rechtsorde. Een betrokkene kan zich tot de rechter wenden wanneer hij van mening is dat het EVRM of een ander mensenrechtenverdrag terzake (het IVBPR of het VN-Verdrag tegen foltering) wordt geschonden als hij wordt uitgeleverd.

Gevraagd door deze leden naar de reden voor de in artikel 1 van de in de ontwerp-uitleveringsovereenkomst opgenomen formulering «plegers van strafbare feiten», kan slechts worden opgemerkt, dat dit waarschijnlijk voortbouwt op het gebruik van deze uitdrukking in de oudere bilaterale verdragen van de VS met andere lidstaten. In de titel van het aan het huidige bilaterale uitleveringsverdrag voorafgaande verdrag tussen Nederland en de VS kwam de uitdrukking «uitlevering van misdadigers» voor. De nadruk lag daardoor op uitlevering van veroordeelden. Tegenwoordig wordt deze terminologie vermeden, omdat immers zowel ten behoeve van een strafvervolging als ten behoeve van een strafexecutie wordt uitgeleverd. De gehanteerde term doet echter, evenmin als een uitleveringsprocedure zelf, afbreuk aan de presumpctie van onschuld.

De vragen van de leden van de fracties van GroenLinks en D66 over het Amerikaanse delict «conspiracy» lijken geïnspireerd door de stelling van de Commissie Meijers dat artikel 4 van de ontwerp-uitleveringsovereenkomst van toepassing is in de relatie Nederland en de VS. Deze stelling is echter onjuist; artikel 4 is niet van toepassing. Er komt dus geen wijziging in de bestaande verplichtingen. Tegen deze achtergrond wordt volstaan met de opmerking dat in de praktijk van de beoordeling van dubbele strafbaarheid onder het bilaterale uitleveringsverdrag is gebleken, dat in voorkomend geval een feitencomplex dat in het Amerikaanse verzoek werd gekwalificeerd als «conspiracy» naar Nederlands recht eveneens als een strafbaar feit kan worden gekwalificeerd.

De leden van de fracties van GroenLinks en D66 vroegen of bij accessoire uitlevering, bedoeld in artikel 4, tweede lid, van de ontwerp-uitleveringsovereenkomst het criterium van dubbele strafbaarheid niet van toepassing is. Voor de goede orde wordt opgemerkt, dat genoemde verdragsbepaling niet van toepassing is in de relatie tussen Nederland en de VS. In plaats daarvan geldt artikel 2, vijfde lid, van het bilaterale verdrag. Uit beide bepalingen blijkt dat het feit aan alle voorwaarden voor

uitlevering moet voldoen, met slechts een uitzondering en dat is de benedengrens van de strafbedreiging. Ook bij accessoire uitlevering geldt derhalve de eis van dubbele strafbaarheid. Het door de leden van de fractie van D66 gegeven voorbeeld van een Nederlander die in Nederland cannabis koopt is theoretisch denkbaar. Het kopen van cannabis is ook naar Nederlands recht formeel een strafbaar feit. Echter, daargelaten dat de VS rechtsmacht ontbeert voor deze feiten, zou ook accessoir de uitlevering niet worden toegestaan, omdat het feit in Nederland is gepleegd en er geen verplichting bestaat tot uitlevering voor feiten die buiten het grondgebied van de verzoekende Staat zijn gepleegd.

De vraag van deze leden of de ontwerp-uitleveringsovereenkomst tot meer uitleveringsverzoeken van de VS zal leiden, kan niet met zekerheid worden beantwoord. Verwacht mag worden dat het uitleveringsverkeer zal toenemen tussen lidstaten en de VS die thans geen of een gebrekkig uitleveringsinstrument hanteren in hun bilaterale relatie. Gelet op de geringe betekenis van de ontwerpovereenkomst voor Nederland zal de ontwerpovereenkomst naar verwachting niet leiden tot een toename. De leden van de fractie van D66 vroegen of de zinsnede «tenzij de VS en de betrokken lidstaat ermee instemmen een andere instantie aan te wijzen.» aan het slot van het derde lid van artikel 2 inhoudt, dat Nederland en de VS willekeurig welke instantie kunnen aanwijzen. Het bilaterale verdrag wijst als bevoegde autoriteiten de ministers van Justitie aan en daarin brengt dit verdrag geen wijziging.

De veronderstelling van de leden van de fractie van D66 dat uit artikel 5 van de ontwerp-uitleveringsovereenkomst voortvloeit, dat uitleveringsverzoeken ook van het ministerie van Buitenlandse Zaken uit kunnen gaan, berust op een misverstand. Een uitleveringsverzoek gaat steeds uit van de minister van Justitie, maar wordt nu formeel aan de VS aangeboden via het diplomatieke kanaal. Inhoudelijk worden de zaken verder al tussen de beide ministeries van Justitie geregeld. Artikel 5 van de ontwerp-overeenkomst voorziet alleen in een eenvoudiger wijze van toezending.

Op de vraag van de leden van de fractie van D66 of de VS zich verzet hebben tegen opname van een expliciete verwijzing naar het Internationaal Strafhof in de ontwerp-uitleveringsovereenkomst wordt geantwoord dat de lidstaten niet hebben aangedrongen op de opname van een dergelijke verwijzing in de ontwerpovereenkomst.

De leden van de D66-fractie vroegen of de regering bereid is op te komen voor de belangen van alle Europese burgers en lijkt daarbij een verband te leggen met het feit dat sommige lidstaten geen bilateraal verdrag hebben met de VS. Niet alle EU-lidstaten eisen, zoals Nederland, dat uitlevering plaatsvindt op basis van een verdrag. Deze landen kunnen ook zonder verdrag uitleveren en hanteren dan hun nationale wetgeving bij het beoordelen van uitleveringsverzoeken. Die wetgeving bevat vergelijkbare waarborgen als die van de uitleveringsverdragen. Bedoelde lidstaten zullen dus de ontwerp-uitleveringsovereenkomst toepassen in samenhang met hun nationale wet, waardoor ook die uitleveringsprocedures aan de maat zijn. Tegen deze achtergrond ziet de regering voor zichzelf geen bijzondere taak weg gelegd om op te komen voor de belangen van Europese burgers.

De annex bij artikel 19 van de ontwerp-uitleveringsovereenkomst, waar deze leden naar vroegen, ontbreekt, omdat deze nog niet is opgesteld. Dit houdt mede verband met het feit dat Nederland nog niet heeft aangegeven of de ontwerp-uitleveringsovereenkomst voor het gehele Koninkrijk zal gelden. De consultatie van de Nederlandse Antillen en Aruba over de

wenselijkheid van medegelding loopt nog. Nadat de annex gereed zal deze aan het parlement worden gezonden.